

N.M.

THE
HISTORY
OF
THE
CITY
OF
NEW
YORK
FROM
1624
TO
1898

2011.03.08

10.553

8

10.310

Magyar
IRODALMI
RITKASÁGOK

Szerkeszti Vajthó László

8.

ÉDES GERGELY:
EREDETI
OKTATÓ MESÉK

MAGYAR IRODALMI RITKASÁGOK
SZERKESZTI VAJTHÓ LÁSZLÓ
————— VIII. SZÁM. —————

ÉDES GERGELY:
EREDETI
OKTATÓ MESÉK

————— KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA —————

*Nagymultú, küzdelmes jelenű
Kollégiumunknak*

hálás szeretettel

*a gimnázium 1931–32. évi VIII. A.
osztálya.*

10.553 / 8

Ezt a könyvet irodalomtörténet-tanáruknak, *dr. Zsigmond Ferencnek* vezetésével a debreceni Református Kollégium gimnáziumának VIII. A. osztályos növendékei adták ki.

A tanulók névsora:

Asztalos Dezső, Borsay László, Borsy Béla, Bozóky László, Bujdosó Gábor, *Czirják László*, Daku Béla, Erdős Jenő, Enyedi Miklós, Fabó Zsigmond, Farkas Imre, Fehér Barna, Fekete Sándor, Gönczy Sándor, Hajdú László, Illyés Sándor, Kenderessy Mihály, Kocsán András, Kocsis József, Kovács Sándor, *Madarász Gyula*, *Mányák József*, Márton László, Mészáros Mihály, Miklóssy Kálmán, Móry János, Nagy Elemér, U. Nagy László, Nagy Sándor, Nemes László, Orosz Árpád, Siposs Sándor, Szabó Károly, Szigethy Árpád, Szilva János, Cs. Szűcs Kálmán, Szűcs Sándor, Tóth Béla, *Vajda Benő*, Varga Sándor, Veress József, Véghváry Lajos István. (Öt növendék volt legbuzgóbb a sajtó alá rendezés munkájában. Nevüket dűlt betűvel jelöltük.)

Köszönetet mondok a vezető tanárnak és tanítványainak e szép vállalkozásért. A latin közmondás itt is igaznak bizonyult. Anyagilag megrendült ősi főiskolánk felsegítését várva, bárcsak mielőbb elmondhatnók: *Exempla trahunt!* Vajha e lelkes ifjak példáját minél számosabban követnék a kegyes adományozó utódok!

Debrecen, 1931 szeptember havában.

Vitéz Bessenyei Lajos dr.

a debreceni ref. kollégium gimn. igazgatója.

BEVEZETÉS.

A debreceni ref. kollégium gimnáziumának VII/A. osztályos növendékei 1931 tavaszán elhatározták, hogy ők is közreadnak egy „magyar irodalmi ritkaság“-ot. Választásuk Édes Gergely „Eredeti Oktató Mesék“ című kiadatlan kéziratot munkájára esett. Egy évszázad óta várakozik ez a munka arra, hogy napvilágot lásson: már maga ez a körülmény bizonyára jogosulttá teszi vállalkozásunkat. De nagymúltú intézetünk hagyományos szelleme is mintegy pártolólággal terjesztette elénk ezt a művet. Édes Gergely — rövid ideig bár — a debreceni ref. kollégiumnak is diákja volt s egy testvérintézet: a sárospataki ősi alma mater lett igazi nevelőanyjává, ez nyomta reá egész egyéniségére a maga kitörölhetetlen bélyegét. A kollégiumi diákból lett kálvinista tanítónak és prédikátornak egyik legjellegzetesebb, meghatározó igazságú típusa néhai való jó Édes Gergely. Nagy nélkülözések közt tudta elvégezni iskolai tanulmányait, — egész életének legkedvesebb emlékei mégis ezekhez a kollégiumi évekhez fűződtek, mert pályafutásának későbbi szakaszait az anyagi gondok még nagyobb nyomorúsága között kellett eltöltenie. Rektori és lelkesítő állomáshelyeinek már a

nevei: Kinizs, Csór, Litér, Kup stb. sejtetik, mily szerény jövedelemre és mily kezdetleges színvonalú szellemi környezetre volt utalva egész életében. De áldott jó kedélye s a kollégiumi puritán eszményiségű nevelés olyan szilárd világnézeti alapzatot épített számára, hogy azon megtörtek a földi gondok és bajok legmakacsabb hullámai is. Emberi egyéniségének szeretetreméltóságát, átlátszó őszinteségét azok is elismerték, akik költészetét nem méltányolták.

Sajnos, ezek közé tartozott a korabeli magyar irodalom vezére, Kazinczy Ferenc is. Igaz, hogy Édes Gergely nem volt nagy költő, de Kis János sem volt az (cseppel sem nagyobb, mint Édes Gergely), Kazinczy tekintélye őt mégis a nagyok közé emelte egy nemzedék szemében, Édes Gergely iránt pedig túlságos szigorúságra hangolta — úgy látszik, végképen — az irodalomtörténetet. Ez ellen a közömbösségig, sőt gúnyos lekicsinylésig fajult szigorúság ellen tudtunkkal csak egy komoly felszólalás történt, jó félszázaddal ezelőtt,¹ de eredménye nem lett. A kritikai közvélemény ma sem hajlandó egyebet meglátni Édes Gergely műveiben, csak a „mesterkedő“ költői divat helytelen kinövését, — holott ilyen hibában az egykorú magyar költészet többi irányát is el lehetne marasztalni. Voltaképen Kazinczyék is, Édes Gergelyék is a görög-latin ókori költészetben látták az utánózni való

¹ Az Abafi Lajosé. *Figyelő* V. köt. (1878) 103. lap.

tökéletes mintaképet, de Kazinczyék az egykorú művelt nyugati ízlés francia-német szűrőjén át igyekeztek azt honfitársaikkal megkedveltetni, Édes Gergelyék pedig a parlagibb, de tősgyökeresebb magyar olvasóközönség igényeihez alkalmazkodva szolgálták lényegében ugyanazt a célt. Kazinczy győzelme nem lett volna olyan áldásossá az Édes Gergely-féle tudatos költői programm ellensúlya nélkül. Édes Gergely szívesen okult a Ráday és Kazinczy tanácsain s egyre jobban leszokott a felesleges, ízléstelen cicomáról (a leoninus verselésről), viszont az ő (és társai) költészete a nemzeti megújulás irodalmi úttörő nagy elve számára hidat képezett a magyarság azon szélesebb rétegeihez, melyekre nézve Kazinczy ízlésvilága túlságosan magas és idegen volt.

Érdemes ismételten hangsúlyozni, hogy Édes Gergely hazafiúi rajongó lelkesedése tudatos és következetes költői programm szerint dolgozott a magyar *nyelv* jövőjének szolgálatában. Ő már nem süllyedt úgy bele az alkalmi rigmusok posványába, mint az egyébként mesterének vallott Gyöngyössi János tordai ref. pap. Édes Gergely bámulatosan termékeny költői buzgalmát egy középponti cél irányítja, a *formakeresés* nagyfontosságú esztétikai szempontja: a csodálva szeretett görög-latin remekírók kincstárát hogyan lehetne minél teljesebb mértékben megnyitni az évezredekkel későbbkori magyar olvasóközönség számára? Tudja, érzi, hogy *egy* kulcs nem elég ehhez: rend-

szerint kétféle kulccsal fog a nyitogatáshoz. Anakreon költeményeit kétféle fordításban adja ki: mindenik lap függőleges vonallal két-felé van osztva; balfelől olvasható a tartalmi és alaki tekintetben egyaránt hű fordítás („bár vessék össze az eredetivel“ a tudósok), jobbfelől pedig hangsúlyos-rímes verseléssel a magyar fülhöz akarja közelebb hozni Anakreon mondanivalóját. Horatius műveit is lefordítja és kétnyelvű kiadásban bocsátja közre, az eredeti versmértéket részint megtartva, részint (többnyire a sapphói strófát) rímekkel is ellátva, s a magyar éghajlathoz egyébként is érdekes (néha helytelen) stiláris eszközökkel próbálva Horatius egyéniségét áthonosítani. Saját költészetének is egyik legjellemzőbb vonása, hogy válogat a különféle versfajták között s gyakran ugyanazt a témát többféle alakban énekl meg.

Ez adja meg Oktató Meséinek is a főérdekes-ségét és jelentőségét. Tartalmi szempontból is figyelemreméltók ezek az apró költemények; nem az aesophus-phaedrusi anyagból vannak kölcsönözve, hanem egy református magyar pap-költő leleménye keresi itt az erkölcsi és művészi hatás egyszerre való érvényesülését s lépten-nyomon benne tükröződik a XVIII. századvégi racionalista-humanista világnézet, melyet fiatal korában magába szívott szerzőnk. De minket elsősorban nem a gondolkozó, hanem a költő érdekel majd a maga alakító, szerkesztő és fogalmazó eljárásával.

A százhatvan meséből álló gyűjteményt, sajnos, nem adhatjuk ki egész terjedelmében. Kiválogattunk a talpraesettebbek közül hatvanhármát, főleg arra ügyelve, hogy mindenik versnem (hexameter, distichon, leoninus-distichon, hatos jambus, kétrímű alexandrínus, négyrímű alexandrínus) szóhoz jusson. E meséknek sajtó alá készített, gondos, szép kéziratát a debreceni ref. kollégium nagykönyvtára őrzi, ahova ez a kézirat Édes Gergely egyik leszármazottjának adományaképen Péterffy László tanár közvetítésével került 1921-ben. A kéziratot könyv címlapjára oda van írva: „Édes Ábrahám tulajdona“ (a szerző unokájáé). Eleinte azt hittük, hogy ez a kézirat mű: unikum. Utóbb megtudtuk, hogy a M. T. Akadémia könyvtárában is megvan, ugyanazon kéz írásában, de más sorrendben, egy mesével megtoldva és némi stiláris módosítással. Mi a debreceni példányból adunk szemelvényeket. Szegény Édes Gergely sokat búsult azon, hogy munkái nagy részét nem tudja kinyomatni, mert „festékkal nem győzi“, s az utókortól remélte ezek közreadását. Legalább kis részben hadd teljesüljön ez a reménye a mi gyarlóságaiban és modorosságában is rokonszenves magyar Ovidiusunknak, aki olyan szaporán írta a verseket, mint más a prózát, s aki a maga istenhátamegetti lakóhelyeit egy-egy „Tomi“-nak érezve, őszinte élményként zengette ovidiusi keserveit...

E kiadásban pontosan alkalmazkodunk a

debreceni kézirat helyesírásmódjához. Édes Gergely itt is elvi alapon áll: „orthographiám helyessége felől úgy meg-győződve vagyok, mint a' felől, hogy a' nap az egész országos Systemáját vezeti“, mondja Kazinczyhoz írt egyik levelében. Ez a régimódi helyesírás, következetlenségei ellenére is, hozzátartozik Édes Gergely mesemondásának sajátos zamatához. (Csak a kiejtésre nézve úgyis közömbös hiányjelt mellőzzük az „az“, „ez“ z nélküli alakjaiban.)

A Kazinczy-centennárium időpontjával esik egybe e füzet megjelenése. Az utókortól ünneptelt Kazinczy szelleme ma már bizonyára megbocsátóbb szemmel nézi elfeledett kortársát, aki különben is mindig hódoló tisztelettel ragaszkodott Kazinczyhoz.

Zsigmond Ferenc

Édes Gergely élete és művei.

Édes Gergely 1763 január 24-én született a komárommegyei Madaron. Ő volt kisbirtokos szüleinek: Édes Ferencnek és Kun Annának hatodik gyermeke. Még alig töltötte be második életévét, amikor anyja a hetedik gyermek születésekor gyermekágyban meghalt s vele együtt elköltözött a kis Gergely szívéből is a gondtalan, napsugaras boldogság. Apja ugyanis az elvesztett édesanyját kisded gyermekei számára pótolni akarván, újra megnősült, de a remélt jó anya helyett rideglelkű, rossz mostohát adott gyermekeinek. Gergelyünk, hogy a szülői ház ridegségét feledje, már hatéves korától kezdve szorgalmasan tanulni kezdett. A helybeli iskolában megismerkedett a latin nyelv elemeivel, valamint Beniczki, Balassa és Gyöngyösi István költői műveivel, tizenhároméves korában pedig a sárospataki iskolába küldte apja. Ott is az első előmenetelű diákok közé tartozott s játszva tanulván, ideje volt Horatius és Ovidius megismerésén kívül arra is, hogy „az egész tanodát“ eltöltse latin verseivel és főképp Gyöngyössi János tordai leoninista rimeléseinek mintájára készült „víg énekeivel“. Szeretett bölcsészettan-tanára: Rozgonyi József hiába iparkodott őt az „észvesztő“ költé-

szettől eltéríteni s a „hasznosabb“ bölcsészet számára megnyerni, az ifjú Édes nem hallgatott szavára s azután is írt „üres óráin“ verseket.

Háromévi sárospataki tartózkodás Édesünknek éppen elég volt arra, hogy az ottani környezetet megúnja s feléledt vándorlási vágya 1779-ben a jobb sorssal kecsegtető Debrecenbe hajtsa. Debrecenhez fűzött reményei azonban nem váltak valóra s a költészeti első félév elvégzése után mindenéből kifogyva, kénytelen volt apja tanácsát elfogadni s visszautazni Sárospatakra. Zord téli időben, rongyosan, éhen és a gyaloglástól kimerülve érkezett Patakra s helyzetével kibékülve, újra egész odaadással feküdt neki a tanulásnak és versírásnak. De nyugtalan vére most sem engedte, hogy egyhelyben maradjon. II. József eltiltván a legációt és kéregetést, Gergely szűkös anyagi helyzetbe jutott. Apja támogatta ugyan fiát, ahogy erejéből telt, a pénz azonban a diákmulatozások miatt nem bizonyult elegendőnek. Ezért a fiú állás után nézett és noha már a metafizikát és hittudományt is tanulta, vagyis tanulmányai már vége felé közelítettek, mégis odahagyta Patakot, ahol pedig tanárainak szeretetét is bírta és Sátoraljaujhelyre ment a vármegye részére másolgatással keresni kenyerét. Hiába tiltotta meg apja a tanulásnak ilyen módon való megszakítását, mikor félév múlva értesült fia tettéről s hiába ígért tanulmányai befejezésére bővebb segílyt, Édes nem elége-

dett meg a felajánlott segítséggel, mert abból nem telt volna a gyakori mulatozásra. A fiú tehát dacolt az apa akaratával, dacolását azonban nemsokára megbánta. A sok mulatozás anyagilag annyira zilált helyzetbe juttatta, hogy szorultságából csak úgy találhatott kivezető utat, ha apjához fordul segélyért. És most érte utól az engedetlen fiút az Isten büntető keze. A költői epistolára, amelyet apjának küldött, nem jött válasz, hanem ahelyett apjának halálhíre érkezett (1787). Csak most tűnt ki igazán, hogy Gergely valójában szerette apját. Kemény télnek idején hazagyalogolt csak azért, hogy sírját meglássa és ott vezekeljen makacsságáért. A rossz idő s a rossz fogadtatás mostohája részéről, valamint a bánat szeretett apjáért nyolc hétre betegágyra nyomták.

Felépülvén betegségéből, tanítónak hívták meg egy szomszéd faluba, Heténybe. Onnan egy év múlva, 1788 tavaszán Martosra ment, hogy a jegyzőséggel és segédmérnökséggel összekötött tanítói állást elfoglalja. Ott harmadfél évi hivataloskodása alatt egy kis pénzt gyűjtve, 1790-ben Sárospatakra ment vissza, hogy tanulmányait befejezze. Nyughatatlan természete azonban onnan is nemsokára elűzte. Tanulótársaival összekoccanván, félévi szorgalmas tanulás után otthagyt a Patakot s elfogadta az akkor felkínált mezőszántói rektorságot. Ott megírta első önálló munkáját, a „Természet könyvé“-t, ennek elkészülte után

pedig a külföldi egyetemeket akarta meglátogatni. A Mezőszántón töltött két év alatt azonban nem sikerült annyit szereznie, hogy óhaját elérhette volna s részint ezért, részint egy szép leány iránt érzett reménytelen szerelme miatt örömmel fogadta 1793-ban az abaújmegyei Nagykinizs község megüresedett ref. lelkészi állására való meghívást. Onnan írt először 1794-ben levelet Kazinczynak s maradt sűrű levelezésben vele egész haláláig. Négy év múlva egy gazdag özvegy szerelme innen is elűzte. Ekkor hazautazott s azt határozván magában, hogy élete végéig nőtlen marad, lemondott csekély atyai örökségéről. Hazulról csakhamar eltávozott s bejárta a dunántúli vidékeket, más hírek szerint pedig az egész országot. Azonban akár az egész országot, akár pedig csak a Dunántúlt utazta be, annyi bizonyos, hogy ekkor szerette meg a természeti szépségekben oly gazdag Balaton vidékét és ekkor határozta el, hogy ott keres lelkészi állást. Célját el is érte, mert rövid félévi veszprémi káplánkodása után az 1797. év végén Nagyvázsony község rendes lelkészének választotta meg. Vázsonyban négy évet töltött, majd 1801—1806-ig a fejérmegyei Csoóron volt pap. Itt előbbi elhatározása ellenére megnősült: feleségül vette Szászi Katalint. Húszévi boldog házasságuk alatt hét gyermekük született, de közülök csak három élte túl a szülőket. Meghalt négy gyermeke közt vesztette el Édes legkedvesebb gyermekét: Pál fiát is a veszprém-

megyei Litéren, hová 1807-ben ment lelkésznek, hogy azt négyévi ott tartózkodás után odahagyva, ismét Csoórra költözzék és annak legyen 1810—1813-ig lelkésze. Litérre azonban gondolatban ezután is visszatért: nevezetesen Pál fiának elvesztése és az azzal kapcsolatos litéri emlékek szolgáltak kiinduló pontjául egyik nagyobb költeményének. 1813-ban Balatonhenyével cserélte föl a „nyughatatlan, bohém természetű, de puritán lelkű református költő-pap“ a csoóri papságot, de azt a „poétának alkalmatlan“ és zshiványokkal tele lévő községet is nemsokára, 1816-ban oda kellett hagynia sok kellemetlensége miatt. Ekkor Pápara ment. Nem lévén állása, Horatius minden költeményét lefordította s majdnem egy egész évi mulatozás után végre sikerült az 1817. év végén a szintén veszprémmegyei Kupon a lelkészi állomást elnyernie. Itt tizenhatévi működése alatt annyi veszteség érte, hogy azokat kiállani s hozzá még folyton dolgozni és irodalmi munkásságot folytatni — csak Istenbe vetett erős hittel lehetett. Legjobban lesujtotta a megpróbáltatások közül hűségese házi angyalának és múzsájának: kedves feleségének 1823-ban történt elvesztése. Édesünk leginkább kisded gyermekei iránt való tekintetből másodszor is megnősült ugyan alig egy évvel a veszteség után, a nőül vett özvegygel azonban csak eleinte élt jól. Később, öreg napjaira, már sokat kellett tőle szenvednie. Második felesége ugyanis „a versmívnek“ éppen nem akart ba-

rátja lenni. Minden erejével arra törekedett, hogy megakadályozza az öreg Édest az írásban s e szándékával annyira elkeserítette férjét, hogy az később már csak „átkozott vén boszorkány“-nak titulálta. Betetőzte Édesnek e bajait házának kifosztása és felgyujtása.

Tizenhatévi kupi paposkodás után végre a csinosabb és jövedelmezőbb Pápaderecskére került lelkésznek. Itt még tizenhárom évig teljesítette egyháza iránt kötelességeit, 1846-ban aztán, erejének csökkenését érezve, nyugalomba vonult s elaggott napjaira Albert fiához, Tiszatarjába húzódott kipihenni élete fáradalmait. De még itt sem szűnt meg az irodalommal, a költészettel foglalkozni: itt sem pihent meg. A pihenést: az örök nyugalmat ő, „a Helikon berkeinek munkás hangyája“, már csak a földben, 1847 október 20-án bekövetkezett halálával nyerhette el.

Édes Gergely művei.

Nyomtatásban megjelentek:

1. Természet könyve, avagy a természetből kimerített becses halhatatlanság... Kassa, 1793. Tanköltemény 8 részben és 163 levélen. (Cenzurái kézírata 1789-ből a M. Nemzeti Múzeumban.)

2. Édes Gergely enyelgése. Avagy időt töltő tréfás versei... Pozsony, 1793. 8-r., 8. 62, 1 levél. (2. jav. és bőv. kiadás Vácon, 1803.)

3. Ama néhai mélt. gróf idősb Rádai Gedon

úrnak hamvaihoz ajánló szava a szerzőnek. Hely n., 1793.

4. A theosi Anakreon versei kétféle fordításban, egyenesen görögből ford. Vác, 1803. 8-r., 76 levél.

5. Iramati és danái. U. o. 1803. 8-r., 212 levélen 378 epigramma és 100 dana.

6. Keservei és nyájaskodásai. U. ott, 1803. 46 „keserv“ és 27 „nyájaskodás“. 8-r., 199 levél.

7. Quinti Horatii Flacci opera... Vagy-is Horác munkái hasonló versekkel megmagyarázva. Pest, 1819. Két kötet; kétnyelvű kiadás. 8-r., 231+264 levél.

Ránk maradt kéziratai:

a) A M. T. Akadémia könyvtárában:

1. Horátius Magyarázóji, egybe kezdette szedni Kresznerics királyi oktató. 17 fordítás Édestől.

2. Horáci költőmestersége, mellyet írt Piszókhoz. (Fordítás.) Saját kézirat, 4-r., 8 levél. Kazinczyhoz írt 1812 augusztus 21-i levelében.

3. Eredeti Oktató Mesék. (161 mese 52 levélen.) — Álmok. 12 álom 41 levélen. Saját kézirat, félvászonkötés, 4-r.

4. A Halhatatlanság vagy-is Maga Az ember és annak Utolsó Fő és Állandó Vége. Saját kézirat magyar nyelven. 4-r., 195 levél. Fvsvzk.

5. Keservek. Saját kézirat magyar nyelven. 4-r., 134 levél. Fvsvzk.

6. A Szeфир s Dali Rózsa és a Szeфир barátja Hevesdi. 6+168 levél. — Toldalék a Hevesdihez. Töredékekben. 20 levél. — Szeфир Daljai közül a mellyek megmaradtak. 28 levél. Saját kézirat, 4-r., 155 levél. Fvszk.

7. Teokrit Képecskéi. (Eidüllioni). Vagy-is Mezei versezetei. — Τα Χρυσά Καλούμενα Πυθαγορου Επη. 2 levél. — Az Askrai Héziód' Munkák és Napok czímű Versezete. 17 levél. Saját kézirat magyar nyelven. 4-r., 74 levél. Fvszk.

8. Parlagi Múzsza IV könyv-benn. Saját kézirat magyar nyelven. 32, 14 és 8 költemény, 62 talány és 83 rejtvény. 4-r., 54 levél. Fvszk.

9. A Víg Danlos öt könyvben. Saját kézirat magyar nyelven. 4-r., 91 levél. Fvszk.

10. Levelek s Iramatok. 13, 142 és 123² költemény, 50 levélen. — Mondoványok. Saját kézirat magyar nyelven. 4-r., 84 levél. Megelőzőleg Édes Gergely életrajza fiától, Édes Alberttől. Fvszk.

11. A Vallás Lelke és annak Helyes Érzményei, vagy-is A Krisztus Filozofiája. Saját kézirat magyar nyelven. 4-r., 110 levél. Fvszk.

12. Magyar Nyelv-Mester. Saját kézirat. 4-r., 153 levél. Fvszk.

13. Rege az Ó és Új Időből. Saját kézirat. 8-r., 6 levél. Édesnek Kazinczyhoz írt 1822 augusztus 22-i levelében.

14. Útmutatás a' magyar helyes-írás' ügyében két ALAPbann. 1840. Saját kézirat. 4-r., 37 levél. Fvszk.

b) A M. Nemzeti Múzeum könyvtárában:

1. Édes Gergely egy-két költeménye. Kup,
1818.

2. Természet könyve. 1789.

c) A debreceni ref. kollégium könyvtárában:
Eredeti oktató Mesék. — Álmok. 4-r., 193 lap.

•

Felhasznált forrásmunkák: Abafi Lajos három közleménye a Figyelő c. folyóirat V. kötetében (1878-i évfolyam), Kazinczy Levelezése, Szinnyei: Magyar írók élete és munkái, Magyar Irodalmi Lexikon, Pallas-lexikon, a Révai-lexikon és a M. T. Akadémia könyvtárának kéziratkatalógusa.

Asztalos Dezső,
VIII. A. oszt. tan.

— Ridentem dicere verum quid vetat?

— Igazat nevetőleg szólni mi tilt meg? *Horat.*

Engedj a mikor úgy érzed hogy győz az Igasság:
Mert az igasságból élet erényje fakad.

Semmit-is inkább nem szégyenl a jámbor igasság
Mint ha titokbann áll s érdeme rejtve marad.

Nincs az okosságnak gyönyörűbb mint érteni tisztánn
És az igasságot látni s ölelni magát.

Ott, hol igasság nincs, nincs hív szeretet, de haszon sincs;
Mert ezek együtt jók s míveik öszvefolyók.

A mese csak mese, bár micsodás legyen, és az igasság,
Melly az alatt lappang, gáncsra nem adhat okot.

A szent Pál szavaként megkell-kísérteni mindent
S azt megtartani mit jónak az elme talál.

I. Thess. 5:20, 21.

A Mese jól oktat ha beszéde valódira szoktat,
S a bűntől, ha kezet fogsz vele, jóra vezet.

A ki valót kedvell, kinek a Mese, mint mese, nem kell;
A mi valót itt lát, azt vegye célba magát.

A kinek ellembenn mese tetszik, az a mese-nembenn
Nemdenem olyat hall a mit az elme javall?

Úgy vagyon! — ám, ha fülünk kedves hírt hallhat, örülünk
S a vidám Erató szép szava szívre ható.

ELŐSZÓK.

Ezeket tehát itt, mint új s eredeti
Oktató meséket, minden úgy nézheti.
Minthogy ezek itthonn és nem rég születtek,
Eredeti névvel azért neveztettek.
Oktatóknak pedig mert játszi fogással
Intik az élőket jó tanács-adással.
Mértékre-is azért szabtuk itt a szókat
Hogy azzal-is inkább vonjuk a hallókat.
S minteggy fölébresztvénn a gyenge figyelmet
Növeljék s jobbítsák a szívet s értelmet.
Mesék ezek, azért szinte nem hiába
Öltözhetnek minden állat alakjába.
Mellybenn megjelennek nem mint hódoltatók
És a szabad szívnek szép törrel árthatók
Hanem mint akármelly jámbor játékosok
Kik a néző helyenn játszván alakosok.
Kik noha nem azok a kiket mutatnak
De igaz az a tárgy a mellyet vívtatnak.
A mellyre is ha ott hívenn figyelmeznak
Nézőjik, ez eggyel ők megölelésznek...
A szerzőnek-is hát itt az a szándéka
Hogy illő figyelmet nyerjen a játéka.
Ő a következést hagyja a hallókra
A mint nekik tetszik úgy szabják magokra.
Ő marad mindennek igaz s hív barátja
Mint kinek szeretet s hűség a sajátja.
Ő szívesenn kíván azoknak használni
A kiknek kedvüket eltudja találni.

GONDI ÉS MÚZSA

A KÖNYVNYOMTATÓKHOZ.

G. Óh gyönyörű jelenet! mit látok? szüzet? Ez a szűz
Mi nyájjas és szelíd alak!

Nemdenem ebbenn egy Múzsát van látni szerencsém?
Megkérdzem mi jót keres.

Mit keresel, te szelíd Alak, itt olly vizsga szemekkel?

M. Könyvnyomtatót. G. Könyvnyomtatót?

M. Azt ám! s nem látsz itt nálam te sok olly kötet írást
Melly szinte mind sajtóra vágy?

G. És mik ezek s mi lehet belső tartalmok ezeknek
Számláld-elé, kérlek, nekem.

M. Ím itt tíz Zengzet s több daldala tíz töredékkal
Festik Szefir szerelmeit! (I. kötet.)

Ez víg danlos! ez öt könyvbenn több hű szeretőknek
Éneklí láng-érzelmeit. (II.)

Ebben Héziód és Teokrit szorosann van egészenn
Fordítva végig s többek-is. (III.)

Itt nyólcz könyvbenn a költő maga zengi keservek
Hangzásibann sajátjait. (IV.)

És itt négy könyvbenn egy parlagi Múzsá danolgat
Földművelőkért kedvesenn. (V.)

Láthatod ím ezután szorosann fordítva hasonló
Hangbann Ovid keserveit. (VI.)

A halhatlanság tizenöt könyvbenn azután itt
(A lelkes emberről beszéll. (VII.)

A Vallás lelkét, vagyis a Krisztus hagyományit
Két könyv viszont itt sürgeti. (VIII.)

Itt egy aszszonyság levelez Költőmmel. Utoljänn
Zeng íramat¹ két könyve is. (IX.)

Itt a Költőmív, mint útmutató s ugyan-azzal
A nyelv alapja láttatik. (X.)

¹ Édes Gergelynél *íramat* = epigramm.

Osztánn a Fedrus valamennyi meséji hatosbann
Magyar szavakkal hangzanak. (XI.)

Majd ezer és hatszáz negyven mondványokat² ittenn
Magába két kis könyv szorít. (XII.)

Itt vagynak tíz olly álmok, mellyek vetekednek
Több érdemes tárgyak körül. (XIII.)

Ím itt életrajz a Költőt festi, ki majd még
A házásoknak énekel. (XIV.)

Hátt az Anakreon mint fordítá-le viszontag,
Nem láttad? ím itt zeng az-is. (XV.)

Végre meséket ez a kis könyv is ajánl-vala, mellyek
Mulattatók és oktatók. (XVI.)

G. S mellyiket óhajtod legelőször-is adni-ki már most?
M. Az itt utóbb mondottakat.

G. És mi haszon végett? M. Olvasd-meg előre s azonntúl
Ítéletet magad tehetsz.

Én a Költőmet sem dicsérem sem alázom!
De mondhatom hogy kedvesem!

S szinte Horáczczát-is kívánnám újra kiadni
Mert sok hibákkal jött-ki az...

G. Óh hátt hol nyerjünk számodra minél-is előbb egy
Becsületes könyvnyomtatót?

Mert már a gyönyörű s könnyű nyelvet sok erőtlen
Dalmajmolók gyötrik, kik-is

Kelletlen hanggal boszszontják a füleinket
S elundorítanak töletek.

Óh kedves Múzsák! intsétek az illyeneket ti
S hogy ők nekünk kedvezzenek

Szoktassák magokat jobb hanghoz előre s ezenntúl
Mint illik énekeljenek.

Itt pedig ím ezeket, mint jó hanggal s epe nélkül
Költött meséket, úgy vegyétek.

Mellyek előbb-is az észet vonják figyelemre s azonntúl
Használhatók akárhol-is.

² *Mondvány* = velős mondás, sententia.

AZ EREDETI OKTATÓ MESÉK.

1. Az illy mesék föltalálása.

Ki írt először olly taníttató mesét
A melly igazsághoz kevert játék nemét?
Kérdés: ha vajjon azt Ezóp találta-e?
S ezt a köz-értelem megállíthatja-e?
Imé, ha Jóthánn és Nathan próféta jó

Bir. 9 : 8 = 14. 2. Sám. 12. : 1 = 4.

Itt szóba, mondhatjuk hogy volt utóbbi ő.
De mert ki-is tudhatná azt megmondani
Ki kezdetett először így tanítani?
Nem így eredt-e a Mózes kígyója-is

I. Moz. 3 : 15.

És ott az asszonynak s kígyónak magva-is?
Vívta más! — mi azzal itt nem gondolunk;
Mi jóra czélozó meséket rajzolunk.

2. A mesék czélja.

Itt hallgasson az olly Rege, mellynek czélja hiúság
S csábító szókkal van időtöltésre koholva.
Szóljon az a Mese, melly hallójinak édes ugyan, de
Eggyzersmind hasznos tréfákkal tetszeni kíván.
És ugyan e végett a szótalannoknak is ad szót
Millyenek a fűvek, fák, néma halak, bogarak s több
Illyenek a mellyek nyilván szólhatnak okosnak.
S embert illyen okonn küld a szent Könyv-is azokhoz

Hogy példájokból elmés létére tanulvann
 Oktalanabb s gonoszabb ne legyen tetteivel azoknál.
 S nemdenem, a mikor illy Mese szóll, méltó figyelemre?

3. A pók és légy.

Egy pók hállóját kezdette kötözni kevélyenn
 A ház tiszta falánn s kötelit sűrűnn eregette.
 Ezt látvann a légy, mit mívelsz, kérdi s az így szóll:
 Mivelek olly palotát a melly fenn álljon örökké
 És hogy, mint te vagy, olly rosszsz foglyokat abbabefogjak.
 És mire kérdezed ezt te csapongó? jer köteleembe!
 Áldozatul te leszel nekem itt legelőszőr-is. Ezzel,
 A legyet elkapvann, a mint már szinte kötözne
 És az sírna, fut egy Szolgáló s őt lesepervénn
 Ott hállóstól a ház földjénn porba tiporja.
 Megszabadulvann a szárnyas légy monda: no már most
 Jól látom te ki lédj s mint tartson míved örökké!
 Én szabadonn dongok már most s te halállal adózá.
 A ki magáról és munkáji felől nagyot állít
 Nézze-meg e példát s mívével nagyra ne lászon.
 Érje hatalmasbb kéz, pókhálló minden erősség.

4. A pulykák, a dongó és a Költő.

Több pulykák együtt legelvénn
 De ölég étket nem lelvénn
 Egygynek ott elesvénn kedve
 A gyepenn így sírt epedve:
 Csak így élünk mi már csak! csak!
 Im a szerencsénk-is vak! vak!
 Az aszszonyunk-is csak nyif! nyaf!
 Kész nála mindég a püf paf!
 Ha enni kérünk seprőt kap
 S jól jól a hátunkra csap! csap!
 Ezt egygy kan pulyka fölvaltánn
 Így szóll az Égre kiáltvann:

Abrahámnak örök ura!
 Kivel s mint lépünk alkura
 Ki éhségünkben megszánna
 S jobban tartani kívánna?
 De mert ha bár meghízlnak
 Majd sülve s főve fölfalnak! —
 Ezt egy dongó közel hallván
 Így szól őket vigasztalván
 Ti a panasztól szűnjetek
 Mert csak van ki ad ennetek
 De én éhenn s szomjann dongván
 S étkem után így bolyongván
 Ha nem lelem-föl étkeket
 Ugyan ki szán-meg engemet?
 No mert, ha végét tekinti,
 Így-is ki boldogabb mint ti?
 Nagy az ember kevélysége;
 De tudja-e mint lesz vége?
 Húz-von míg a sírba nem száll
 Hol apró férgeket táplál...
 S ezt mind jól hallván a Költő
 Kifakad és így üvölt ő:
 Úgy van! s ha csak itt a végünk
 Gyalázat a kevélységünk.
 S ha munkánk csak a sírig hat
 Egy kis dongó-is alázhat.

5. A méh és a Költő méhfölveréskor.

Hej kedves gazdánk! mit akarsz? — minek ástad ez apró
 Vermeket? és minek itt a kénkö s tűz-is előtted?
 Hátt szorgalmunkért, melly nem szült senkinek-is kárt,
 Illy kínos füsttel kívánsz elveszteni minket?
 Ez méltatlanság! óh ezt vesztünkre ne míveld!
 A kas szája körül egy méh esedezve beszélt így
 A mikor a Költő fölakarná verni. Ki (minthogy

Régiszokásból a méhek nyelvét-is öléggé
 Már értette) felel: méhem! szánlak; de tudod hogy
 Így vagy on ez nálunk kezdettől fogva szokásbann.
 Ám tyúkot, lúdat, réczét, juhot, ökröt-is, és több
 Illyeket-is megölünk úgymint eledelre-valókat.
 Ámde nem esztek-meg minket, felel a szomorú méh.
 S a Költő: no de hej! mi lehet jobb mézzeiteknél?
 Mond a méh: inkább tizedelnétek-meg! — Igaz, mond
 A Költő, de ti azt sem akarnátok! — no tehát csak
 Tűrjétek ha reánk száll mézetek így viaszostúl.
 Ám mi-is így gyűjtünk másoknak mint ti. Kivált én
 Nem magamért írok; de ki ad nekem érte jutalmat
 Végre-is, a mikor én gyászos síromba leszállok?
 A mikor élvénn-is rágalmaz az álnok irígység? —
 A ti halálotokat legalább én szánakozásból
 Egygy illy sírverssel teszem itt emlékezetessé:
 „Itt nyerték édes mézzel de viaszszal-is ingyenn
 „Használó kedves kis méheim azt az örök sírt
 „Melly szorgalmaikért lett a legutóbbi jutalmok.
 Hajh te világ! hány illy ártatlanokat takarítasz
 Sírba, kik éltekbenn nem vettek semmi jutalmat?
 S hányszor esik-meg hogy földúlvánn ember az embert
 Holmi veszendőért nyerik a mély sírt ezenként?
 S hányszor esik-meg hogy jók senyvednek gonoszoktól?

6. A fürj és fiai.

Hét fiakat költvénn a zsendülő gabonák közt
 Egygy fürj, már azok ott szaladoztak ugyan, de repülni
 Még nem tudvánn, így intette nem egyszer az anyjok:
 Kedves kis fiaim, még nem tudtok ti repülni!
 Mindég hordok ölég eledelt ide én helyetekbe
 Csakhogy fészkeimtől ti ne távozgassatok! óh mert
 Féltetek én titeket! — ha ti meszsze bolyongotok innét,
 Itt vagy amott valamelly veszedelmes bajba kerültök.
 És azok, elbizvánn magokat, szót nem fogadának

A mellyből az lett csakugyan hogy törbe kerültek
 És anyjok, nyomokat-sem lelvénn, sírt keseregve
 S mondják hogy maga-is keseregve veszett-el utánnok.
 Gyermek! a mikor int az anyátok ez a Mese mondja,
 Szófogadók legyetek hívenn, míg törbe nem estek.

7. (8.) A hajnal és a pityer (pityerke, pacsirta, süske).

Egy gyönyörű tavaszonn arany essőt a kebeléből
 A kiderült Hajnal hint-va jókor alá.
 A pityer ezt látván, mikor ő-is fenn lebegett már
 A levegőnn, a mint ott fölemelte szavát
 Monda: miért teszed ezt mikor úgyis ölég nagy az áldás
 Mellyet harmatozó szárnyad eresztget alá.
 A hajnal felel: ezt te pityer ne csudáld; mivel ott az
 Emberek azt szokták mondani példa gyanánt:
 A ki koránn fölkél aranyat lél s azt akarom hogy
 Már ezután legyen ott ez beteléssel igaz.
 Jól vagyon! a pityer-is mondá, hátt énis ez okból
 Hírdetem a te jelenn léted örülve nekik.
 Minden igaz munkát üzők! de kivált ti tanulók!
 E mese példa gyanánt nektek ajánlja magát.

8. (13.) A kiöltöztetett majom és a páva.

Egy kisimáltt majom egy udvarbann tarka ruhábann
 Játszodván, lebegett toll-koszorúja fejénn.
 Hol meglátván egy pávát sétálni kevélyenn
 Monda: te szép tollú vagy, de kevély is igen.
 S hirtelen így felel az: fitogathatom a magamét én:
 Tégedet a másé, melly nemis illet, aláz...
 Emberek! óh be sok illy majmot láthatni közöttünk
 S pávát-is ha kivált templomainkba menünk.
 Im! ahol Istenhez közelíteni kellene szívvel,
 Ott-is előbb akarunk tetszeni mások előtt.

9. (14.) A világlátott ifjú s a honn leányai.

Egy ifjú huszonegy nyarat élt mikor a tanodáit
 Itthonn végezvénn látni világot akart.
 Elmene hátt s minteggy negyed-évig bújdosa künn ő
 A mikor újra voná honnja szerelme haza.
 És ő sok hasznos mívvel s díszszel koszorúzva
 Tért-meg az óhajtott honnja körébe viszont
 S hogy kötelezze magát ahoz ő szorosabb szeretettel
 Honnja leányi közül szerzeni társat akart.
 Jaj de midőnn látná mint megváltoztak az Árpád
 Szüzei, míg oda járt, illy panaszokra fakadt:
 Istenem! ím minden fák, fűvek s kerti virágok
 Megtartják önnön nemzeti díszeket.
 A mi leányink ím az előbbeni dísz oda hagyvann
 Bennek azon váz és új csuda tűnik elé.
 Kit vegyek-el társul? Felel egy Haza kényje:¹ vegyél olly
 Hívet, mint te vagy, és benne megáldva lehetsz.
 Hol van az? — ímhol amott kertét gyomlálja! de majd fou,
 Sző, varr, majd süti s főz: meglehet élni vele.
 És ez azon szűzet vévénn-el örök feleségül
 Az hű társ és jó gyermekek anyja leve.
 S ím olly példa van itt a mellyet elérteni könnyű
 Ámde nem áll rajtunk hogy foganatja legyen.

10. (15.) Egy anya két leányival, annak bátyja s egy Kény.

Egy anya búslakodott és törte fejét. — No de minn hátt?
 Hogy minden javait kőlti leányaira.
 Ím, özvegy lévén, tíz tíz új öltözetekkel
 Mind kiruházám és a mai módi szerént.
 Még sem ölég! új kell mindég! de mi haszna ha még sincs
 Semmi szerencséjek? — rám anyahodnak ezek.

¹ Édes Gergelynél *kény* v. *Kény* = genius.

Kedves bácsim, mond egy vén bátyjának, ugyan mit
 Szóll ide? mert én nem tudhatom ennek okát.
 Nemdenem ezt valamelly ártalmas lélek okozza?
 Nemdenem ellenség átka cselekszi velünk?
 Az felel: óh húgom! más itt a baj! de ne szálljon
 Rám haragod ha kikell mondanom. a mi való.
 Semmi jeles mívet nem tudnak lyányid; azoknak
 Minden gondjok bál, táncz, ruha, dal, lakoma.
 Őket akármi szegény elnem-meri venni; mivel fél
 Hogy minden javait füstnek eresztik ezek.
 S egy jó Kény ezeket hallvänn illy szókra fakadt-ki:
 Úgy van az! és tudományt innen akárki vehet.
 Még a koczka ki tudja miként fordulhat idővel?
 A dús majd koldús-botra szorúlhat utóbb.
 A játék a bál és pompa sokat megemésztnek
 S egy jó Nő gyakoroltt mívvél akárhol élél.

11. (18.) Péter apostol a mennyország kapujánál.

Péter apostolról mondják, — mikoronn születendő
 Volt *József* Császár, — hogy azon lelkek kevesedvénn
 A kiket a mennyek kapujánn bebocsátnia kellett,
 Tűnődött: honnét van ez így ez előtt seregenként
 Tódúltak minden jó lelkek ezen kapuhoz, s most
 Tízet s húszat alig látok közelíteni naponként
 S ímhol ezek közt-is majd századik a ki keresztyén!
 Ennek okát ő már sok lelkektől tudakozta
 És erről bizonyost egy sem tudta mondani. Most hátt
 Péter azon küldött Őrangyalt kéri-meg, a ki
 Szinte leszállandó volt a csak most születendő
 Császár őrizetére, tanulja-ki: mint van az a hit
 Isteni tisztelet és Vallás a földi világonn
 Mellyet az Úr Jézus szerzett; mert ímhol az onnan
 Mennybe jövő lelkek sokképpenn szóllanak arról.
 A ki, fogadvänn ezt Péternek, alájöve s innét

Megtérvénn, mikor a Császár meg-is emberedett már,
 Kérdezi Péter: hej! mondd-el, hátt mint vagyon a szent
 Vallás a földönn? Felel az: mint testi gyakorlás! —
 Bár te leszállj magad és szemléld tennen szemeiddel.
 Arnyékát leled és nem láthatod annak alakját.
 És ellenkezik ott vallójinak életék azzal.
 Ők háborganak és mint a vadak üldözik egymást.
 S a rút visszavonást a papjaik öntik azokba
 Ők ugyanők a nép füle hallattára pokolra
 Kárhóztatván mind azokat kik nem velek értők...
 Látni feszületeket s más képeket is lehet ott már
 Útonn s útféleonn faragott s festett alakokbann
 S benne ajánlvánn ők az imádandókat, azoknak
 Hajtják-meg magukat heves isteni tiszteletükben
 Hol más szenteket is segedelmül hívni merészek.
 S a hitet, a melly ott az igasságért vagyon adva,
 Holmi hiú dologért szeretet nélkül pazarolják.
 És az okosságot fogolyúl vetik annak alája.
 Hallottam hogy Zvingl Luter és Kálvín ez előtt már
 Rajta javítottak; de nagy ostrom alatt van az eddig.
 A miket én ott a Császár szívébe benyomtam
 Úgy hiszem ebben legtöbbet fog tenni. No jól van!
 Mond Péter, kár hogy nincs semmi tökélletes ott! de
 Majd az utóbbiak úgy veszik azt a mint van alakja.
 Vajha, mit itt Péter mond, az már lenne-meg eggyszer! —

12. (19.) A Nemezis Franklinnál Éjszak- américábann.

Egykor Franklinnál a már szabad Álladalombann
 Mondják hogy Nemezis megszállván mondta: te Franklin!
 Úgy hallám te vagy itt a legbátrabb alapító
 És te megállani fogsz szorosann-is ama közigasság
 Mellett, a mellyet hívenn terjeszteni kívánsz!
 Én egyet kérdek tőled, nekem arra felelj-meg:
 Mint lehet az hogy bár minden hiszi hogy közigasság

S közszeretet minden jó társadalomnak alapja
 És az azáltal erős és tartós: mindazonáltal
 A ki csalárd, álnok, hitető, hamis és ravasz, annak
 Adnak előmenetelt s az igasság szenyved az ügybenn.
 És elveszti perét és nyertes akárhol az erszény?
 S azt a dús gonoszúl letiporni s igázni merészli?
 Ennek okát lelem én (mond Franklin) az állatiságbann
 Minden vad, féreg s barom, annak örül ha hasát jól
 Tömheti! s azt nyervénn nem okoskodik egyis azonn túl.
 És, ha hibáz ebben, már kész ragadozni s orozni
 Sőt önhaszna miatt társát öldökleni-is kész.
 Mint okos én másként akarok cselekedni hasonló
 Embereink közt egy közboldogságnak örülvénn...
 Mond Nemezis: ha te ezt akarod jól hajtani végre
 Én melléd állok s dolgozni fogok veled együtt
 S azt nyerjük vígann hogy az ország, melyet egyenlő
 Törvénnyel közjónn s közigasságonn alapítunk,
 Gazdagbb, állandóbb s boldogbb-is légyen az által.
 És ugyan e végett halkkal, valamint lehet, osztánn
 Annak egész népét egy élő nyelvre szorítsuk
 Arra taníttatvánn fiainkat-is a tanodákban.

13. (22.) A nőstény és hím vadgalamb.

Egy vadgalamb az erdőnn költvénn két fiat
 Kezdettt törődni hímje távol létibenn
 Hogy mint növelje nagyra mint a sas midőnn
 Im hímje jó tömött begyet hozvánn haza!
 És kérdi tőle: mint vagy kincsem? s az felel:
 Apjok! ne-is kérdezd; be jó hogy megjövél!
 A bú miatt már csaknem elvesztém eszem'.
 H. Ugyan mi nagy bú lephetett meg olly igen?
 N. Apjok! kicsinyjeinket mint növeljük úgy
 Hogy fenn repüljenek mint a sas és az ölyv?
 Hogy nagyra nővénn itt alant a fák között
 Rejtezniek velünk együtt ne kellene.

H. Anyjok! ne nézd te azt hogy a sas és az ölyv
 Hol járnak? ám ökis csak a földről nyerik
 Élelmüket; mert azt csak a föld termi-meg.
 Osztánn ne-is gondold, hogy ellenségeik
 Azoknakis nem volnának. Nekünk ölég
 Ha gondolunk azzal, hogy e kicsinyjeink
 Élelmüket magok tudják megszerzeni.
 S akkor, hogy elne-éljenek, nem féltheted.
 Bár mit tanulj fiú mind jó csakhogy ne késő
 Az élelem-szerzés módját-is érteni;
 Mert tudni bár mit e nélkül nagy veszteség.

14. (24.) Ódi és Újdi az óról s újról.

Az ót s az újat Ódi s Újdi vívtaták.
 A jámbor Ódi esküdött hogy a szokást
 Nem hagyja, mellyet megszentelt a régiség.
 Ám minden állat régimódonn él ma-is,
 És új szokást azok között egy sem követ.
 Mond Újdi: hej bohó! te mit beszélsz? hiszen
 A régiség ma mit szentelne-meg nekünk?
 Ám a mi régen jó volt az ma rossz lehet
 S az a mi rossz volt az ma jó lehet viszont.
 Mi szent? mi nem? nekünk kell azt kinézni ma.
 Ha szent az ó neked s az új nem; ám kövesd
 A barmok ó szokásait; s elővehetd
 Ama ravaszt, ki kezdet ulta vétkezett.

I. Ján. 3 : 8.

S mit mond ezekre már az értelem maga?
 Ezt: hogy, vagy ó vagy új legyen, mind egy ha jó,
 S jó a mi jó, de rossz a rossz akármikor.

15. (25.) A macska és kígyó.

Egy macska látván a kígyót az udvaronn
 Átmenni, mond: hogy mersz te itt mászkálni, hol
 Az életed mindig veszély között forog?

Ám minden ember gyűlöl s üldöz tégedet!
 S nem félsz hogy itt megkapjanak s megöljenek?
 És az felel: miért? hisz én kárt nem teszek
 És senkit itt orozva megnem-támadok
 Hanemha békát foghatok s emésztethetek.
 A macska mond: de gazdántól hallottam én
 Hogy a legelső pár embert kígyó csalá
 Megenni a tiltott gyümölcsessel a halált.
 És az felel: nem tudhatom hogyan, mivel
 Ha csalni kész volt volna-is kígyó apánk,
 De ám az első pár szabad személyekenn
 Erőszakos munkát elnem-követhetett
 És az velek talán nemis beszélhetett.
 Talám az ördög csalt ott kígyó képibenn?
 E vád-is inkább rájuk eshetik, miért
 A boldog állapot nem volt ölég nekik?
 Ők nagyra látók és kevélyek voltak
 És a miatt veszték-el a mit birtak-is.
 S az illy kevély czélját nem éri-el soha.

Ember! mit a kígyó mond itt, jól megjegyezd.
 Hogy a kevély czélját nem éri-el soha.

16. (27.) A só, bor és méz.

Eggykor igen kezdett a só dicsekedni hogy a jó
 Természetnek nincs önála becsesbb adománya
 Mert ő adja-meg a földönn mindennek az ézit.
 Ezt hallvann a méz, bor, s mindenféle gyümölcsök
 Mondák: óh jó só! mifölöttünk nem dicsekedhetsz
 Mert nálad nélkül csakugyan mind ellehetünk mi.
 Sőt, ha velünk közösülsz, elvesztjük az ézleteinket.
 Több növényeknek pedig így hangzott szavok: ők-is
 Mint a só szintolly szükségesek és noha minden
 Földi dolog jó-is, de kenyér az erőnek az anyja.
 S a természet meghallvann ezeket maga monda:
 Édes gyermekeim kérlek ne beszéljeteK olly fenn!

Egymást váltva hiszem megvan becse mindeniteknek. És ezek, eltürvénn egymást, szüntek dicsekedni . . .

Emberek! a mi Nemünk így van. Bár lenni különbség Láttatik-is köztünk, nem ölég itt senki magának. Bár nagyot álmodjunk, ám mind egymásra szorúlunk. Só az okosság bár, de mit ér ha kenyérkereső nincs!

17. (28.) Az orvos és pap.

Öszvetalálkozánn egygy pappal az orvos, ez attól
Kérdi: hogyan van az Úr? látom nyavalyája nagy; olly
[nagy

Hogy gyógyszer nélkül a sírba ragadja rövid nap.
A pap megrezzen s no tehát legyen orvosom, úgymond.
És, ha kigyógyíthat bőven várhatja jutalmát.
S szinte kigyógyulván az okos pap, monda: fizetnem
Kellene már a mint ígértém az orvos uramnak:
Hajh! de sokat kíván... Jól van! fölválthatom én őt! —
Ezzel hozzá megy s így szól neki: mint van az Úr? mert
Lelki beteg látom s olly nagy nyavalyája van a melly,
Hogyha kinem-gyógyúl, poklokra taszítja rövid nap.
Kérdi az: és mi lehet nyavalyám? Vallás nyavalyája
Mond amaz, és annál gonoszabb már nem lehet, ám mert
Templombann a nép ritkán láthatja: pedig, ha
Azt gyakorolgatná, jobbann bízának az Úrhoz
Mint olly emberhez kivel Isten közli kegyelmét,
S fognák sűrűbbenn azok újra meg újra keresni.
Igy azután szaporább s bővebb jövedelme lehetne.
Erre magához tér s így szól a paphoz az orvos:
Jól van uram! csakhogy hozzám térítse szelíden
Mind az egész nyájját, ingyenn szolgállok az Úrnak.
Már ki tagadhatná, hogy ez egy helyes és igaz alku?

18. (30.) Egy ifjú és Minerva.

Egy ifjonez vágyván a bölcsességre találni,
Kezdte magánn-kívül azt ő nagy meszsze keresni

S érte hegyet völgyet följárni nagy izzadozással;
 Mígnem az útjából fáradtann végre kidülvénn
 Majd mélyenn elaludt eggy zöldes olajfa tövénel,
 Hol neki álmábann öröme Minerva jelent-meg
 A ki, törődését megszávnánn, monda: ne fuss te!
 Mert, amit keresel, nem meszsze van; azt te magadnál
 Lelni fogod csak tudd a dolgok okát tapogatni,
 S úgy a természet titkát okosann feszegetni...
 Így, a jót s hasznost nálad megtartani tudvänn,
 Szent kötelességed vidd véghez akárhol örömmel
 Isten s ember iránt, még ellenséged iránt-is
 Minden időnn: meglásd, bölcsesség férjfia léssz te.
 Ifjak! ez álom ugyan, de tirajtatok áll betelése.

19. (31.) A rózsafa, szőlőtő és seregély.

Egykor az új tavaszonn a rózsafa, szinte mikor már
 Megnyíltt rózsáit kezdé fitogatni kevélyenn,
 Meglátvänn hozzá közel a szőlőtövet, a mint
 Ott jó gyám mellé gondos gazdája kötözte,
 Monda: te rút és ostoba tőke! velem mire szívod
 E jó föld nedvét, melly szinte nekem vala szánva?
 Nem veszed észre hogy im itt bennem tiszteli minden
 Fű s fa királynéját, hol-is én vagyok aszszonya minden
 Szépségnek, melly a földből terem? engem az ifjak
 S szűzek kedvellnek? sőt még a vének-is önként
 Szívják illatomat, melly elmét s szívet-is újít?
 Rólam még a nagy Költők-is örülve danolnak? —
 Úgy van ez! és hozzám ingyenn te nemis közelíthetsz! —
 Így a rózsafa s a szőlőtő monda viszontag:
 S nem férsz-meg tőlem te kevély? szép bársonyaiddal
 Látsz olly nagyra, holott nem termes semmi gyümöl-
 [csöt? —
 S eggy seregély, közel ezt hallvänn, megszóllal: igasság!
 Rózsafa! jobb hallgass... míg tartanak a te virágid? —
 A mit ez a szőlőfa terem kívánatos! — óh az

Leggyönyörűbb étkem nekemis! — hátt a leve millyen? —
Ezt igazánn s méltánn éneklik az isteni Költők! —
Úgy vagyon! és itt a seregély szava helybehagyandó.

20. (32.) A két kancsó.

Egykor két kancsó kezdett vetekedni keményenn.
Mond emez: énbennem jó bor de tebenned eczet van
S rám több szem néz és legtöbb csók illet-is engem.
Mond amaz: ám eczetem nélkül elnem-lehet egy jó
Konyha-is: engemet ott mint téged többre becsülnek.
S asztalokonn-is azon módonn forgok valamint te.
Igy közelebb-közelebb menvénn és öszvecsapódvänn
Megrepedének ezek s mind a bor mind eczet elfolyt.
Illyenek, a kik, nem tudvänn eggyezni-meg, a pert
Úzik míg eggyemást végképpen meg-nem ürítik.

21. (35.) A farkas és róka a juhakol körül.

A farkas ment a rókával orozni s az útonn
Monda sohajtva nagyot: hej róka komám hiszed azt
[hogya]

Nincsen az embernek hűségesbb házi cselédje
Mint ebe; mert javait lám éjjelis őrzí helyette
Harczol-is és az alatt hírt ád ugatással urának.
Mond a róka: biz úgy! mert koncát félti s azért ő
Megtámad mindent, még más ebet-is; valamint több
Embertársaival gazdája szokott cselekedni.
És így mint ομοιον ομοιω φίλον őrizik eggyemást.
Majd ha mi is kettenn eggyeztethetjük erőnket
A birkás gazdát ráfogjuk szedni bizonyyal.
Mond a farkas: már értem mit akarsz koma: csak menj
És az akoltól hív ebeit mind csald-el utánad!
Majd teszek én az alatt jó mészárlást az akolbann.
A ravasz és az erős mit nem tehet eggyet akarva?

22. (36.) A varjú és szarka.

A varjú kár! kár! kezdett károgni keményenn
 Egy háznak fedelén s míg ott károgna, leszáll egy
 Szarka közel hozzá s tudakozza: miért s mire károg?
 A varjú felel: én eledelt várnék valahonnan.
 Mond a szarka: de mert, ha bolond nem vagy, minek
 [arról,
 Hogy mit akarsz, olly nagy hanggal kárognod előre?
 Míg éhenn károgsz jobb addig az étked után jársz.
 És a varjú mond: ne csörögj füleimbe te jobbik!
 Míg lenem-orrollak te gonosz takarodj el előlem.
 Orzótól orzó jobb intést nem vehet ennél.

23. (37.) A víz, tűz, levegő, föld és a természet.

A víz, tűz, levegő s föld, öszvebeszéltének egykor
 És a többek közt illy kérdés támadt köztök:
 Mellyik hozna nagyobb s több hasznót az emberi Nemre?
 Nélkülem, mond a víz, a lett ember elaszna.
 A tűz monda viszont: nélkülem megmerevedne.
 Így szólt a levegő: nélkülem szót se tehetne.
 És a föld: de bizony nélkülem megse teremne.
 Mond a természet: munkálkodtok ti-is; ámde
 Tudjátok magatok hogy mindent én alakítok,
 Én egyedül hajtok hasznót; de ti kárt-is okoztok.
 A víz a tűz-is ront pusztít vesz-is ölészer.
 A levegő-is majd tép s szaggat erős rohanással
 S a föld, a mit szül, azt ismét eltakarítja;
 Már, mikor így együtt veletek jár a haszon és kár,
 A bajos embert énegyedül vigasztalom ezzel:
 Hogy neki minden kárt az idővel visszateremtek
 S őket ez élet után jutalom s nyugalom helye várja
 Ugy vagyon! és, amint az Apostol-is írja, javokra
 Vagynak mindenek a jóknak s Istent szeretőknek.

24. (40.) A városi kény és a fülemüle.

Egykor az őrt unvann, egy város kényje madárrá
 Változtatta magát, hogy az új tavaszonn valamelly szép
 Tájjéknak könnyű szárnyonn megjárja határit.
 Megy hátt és közel egy erdőnél fülemülét hall
 Zengeni, melly füleit hatvann így szólla: be szép hang!
 Illy gyönyörű hangzat soha nem bájolta fülem' meg!
 Monda tovább: te tavasz s zöld erdő kedvese! millyen
 Édesek a szavaid! mire nem jössz városainkba?
 Énekedért bőven ott ennedis innodis adnánk!
 Nagy falaink közt ott megütödvén s viszszaerödvén
 Bámúlnád magad-is mi dicsőenn csengene hangod.
 És pedig itt zengvén csak a sűrű ligeteknek
 S néma helyeknek örülsz, a mellyek rád sem ügyelnek.
 A kis fülmele mond: ne is említsed dicsekedve
 Várositok falait: nekem a gyönyörű berek édesbb!
 Itt hírdetgetem a tavasz első kellemait míg
 A szép rózsá virít, és hangzatos énekeimmal
 Itt éjjel s nappal magamat vígasztalom és az
 A ki szavamnak örül, ide-is kisiet valamint te.
 Hívatlan Költők! nektek szóll e mese: nincs a
 Fülemülek édes hangjábann zordon erőszak.

25. (41.) Négy nyelvek az elsőségért.

Mellyik nyelv jelesebb? arról e példa felelhet.

Egykor négy élő nyelvek zajdúltanak öszve
 Úgy mint a Spanyol, Angol, Olasz s Francz és ezek
 [együtt

Kezdték igen fenyegetni tulajdonaikkal.
 Mindenik elsőnek kívánt tartatni. Tehát ez
 Dercillét, Miltont az, amaz Tassót, emez ismét
 Voltért emlegeték mint nagy Költőjüket és mint
 Legfőbb díszüket. S hol emez hol amaz nyere; mignem
 A Magyar ott termett s így szóla közükbe: barátim!
 Mindeniteknek van dicsekedni-valótok igaz! de

Mellyőtök jelesebb? még innét nem bizonyúl-meg.
Mert fitogathatnak más nyelvek-is illyeket! és mind
Szinte lehetnek azok jó fordítással övéik.

Én egyet mondok; cselekedjétek-meg; az osztánn
Elsőbbségteknek legjobb s legigazbb jele lészen.
Fordítassátok csak eme Lúdas Matyimat ti*
Hangjaitokra! de teljes erőbenn olly s ugyan annyi
Számú versekbenn mint itt maga hangzik! — Azonn túl
E mese-míveket-is, valamint itt hangzanak! — Ezt majd
A mellyik jobban teszi-meg, netalám lehet első.
És azok, ezt hallván, mély gondolatokba merültek,
S bosszús érzéssel megtelvén, széljel osztak.

26. (42.) Az egér, gözü és prücsök.

A gözü télre-valót gyűjtött a nyári napokbann
S ezt az egér látván szóllítja: bohó te! mit üzöd
Olly igen azt az erős munkát? lám én heverészve
Minden gond nélkül élek kedvemre naponként.
A gözü mond: de hogy élsz télenn ha ma nem takarí-
[tasz?
Majd tizedelni fogom, felel az, vagy az őszi vetést, vagy
A magv-házakbann lelem étkemet. A gözü mond: de
Vagy csaptába szorúlsz vagy macskakörömre kerülsz
[ott!
Jobb ha te-is gyűjtesz! — s az egér felel erre: mi gon-
[dom
Arra, miként veszek-el? csak míg élek legyen addig? —
Itt ezeket hallván közel a prücsök, egy kis odúból
Megszóllal mondván: no bizony dícséretes élet
Melly a más javait ragadozza-el így vagy amúgy és
Azzal tartja magát! s mi különbség köztetek? ez, hogy
A gözü máséből él s más takarít az egérnek
Illy gözü s ilyen egér módjann be sok emberek élnek!

* Lúdas Matyi egy eredeti magyar rege: írta F. M. [Édes Gergely jegyzete.]

27. (44.) A gida (gidó v. kecskefi) és a majom.

A míg a nyájnál maradott a kis gida kedves
 Anyjával, nem volt baja, nem tűrt rossz napot a jó
 Pásztor alatt; de, midőnn fölserdült, ostoba gögből
 Már szabadonn járvánn kívánt ura lenni magának
 És azt tenni mit ő jónak maga lenni kigondolt.
 Ő hátt a nyájtól távozvánn és különözvénn
 A vetemények közt kezdett kószálni, hol őt jól
 Megverték. Majd ment egy szőlős kertbe, hol egyik
 Lábát eltörték. Majd sántánn egy ligetes zöld
 Erdőt választott menedékül s ott legelészvénn
 Egy majom adta magát hozzá, ki becsalta magával
 A sűrűbe; hol, egy farkast látvánn, nosza, monda,
 Most már itt igazánn veszedelmes helyre jutottunk!
 Amde ne félj csak hágj hamar itt velem e fatetőre!
 S a majom a fatetőnn termett eggyyszerre: de bezzeg
 Most a sánta gidó megjárta, mivelhogy az ordas
 Farkas rája rohant s fölfalta kegyetlen agyarral.
 Durczás gyermekek! e mese szófogadásra tanítson.

28. (45.) A majom és mopsz (ölbeli kis eb).

A majom egy bálbann álorczás embereket lát
 És ugyanott egy szép kis mopsz-is eléje kerülvénn
 Kérdezi tőle: miért ezek itt a képeiket most
 Elfedezik? Felel az: csitt! hallgass! — mert nem akarják
 Ösmertetni-meg ők magokat! Mond a majom erre:
 Mit? hiszen az szükségtelen? úgy is ezeknek akárhol
 Mást mutat orczájok s benne más rejteget a szív.
 Nincs okos emberbenn rútabb a képmutatásnál.

29. (46.) A kakuk és gyerekek.

A kakuk elkezdvénn tavaszonn már szóllani, kérdi
 Egy gyerek ezt attól: kakuk! én hány évekig élek?
 Az neki mond eggyet... S a másik kérdi viszont ezt:

Hátt én, azt mond-meg te kakuk, hány évekig élek?
 S ennek szóll százig... Megörülvén mond ez amannak:
 Hej! te kakukszót nem hallhatsz már több tavaszonn; de
 Hallhatok én még száz tavaszonn-is. Azonba mi történt?
 Ez még e tavaszonn meghalt s amaz éle tovább-is...
 Van ki jövődölget nyár ősz és tél idejénis
 Van kakuk! óh van ölég gyerek-is ki hisz illy ka-
 [kukoknak.

Értsenek innét a Naptárosok és követőjik.
 Várj te jövődöt bár, de tiéd legyen a mi jelenn van
 S holmi jövődövel megadat hitegetve ne csaljad.

30. (47.) A madarak a jövődölés ügyébenn.

A madarak gyűlést tartottanak egykor az erdőnn
 E kérdés végett: mire van hogy az emberek immár
 Végképpenn szüntek nálunk tapogatni jövődöt?
 S a sas előlülvén így szólla: talám magatok ti
 Semmit-is affélét nem tudtok már ma mutatni
 A mellyből ember tudhatna kihúzni jövődöt!
 Mert ugyanő, valamint ez előtt, ma-is úgy eped érte?
 A varjú felel: úgy szóllok valamint nagy apáim
 És hol jobbra ma-is hol balra repülök örökké.
 Én, felel a holló, $\chi\rho\omega\varsigma!$ $\chi\rho\omega\varsigma!$ ma is ezt kiabálom
 Mert dögöt óhajtok, valamint ezekis valamit mást.
 Úgy huhog a bagolyis mint több ezer évek előtt-is
 Már huhogott... tőlünk többet mit várhat az ember?
 Ekkor meglátvann egy pókot igen közel a sas
 Monda: keresztes pók! hallom hogy időt te mutathatsz
 Embernek mais és egy házban-is vele lakhatsz!
 Mondd-meg azért, ha tudod, ma miért hogy ránk sem
 [ügyel már?

Az felel: ő-köztök támadtak kik dicsekednek
 Hogy, kitanúlvann a Nap Hold s több csillagok útját,
 Már azt jól tudják mint fogy s telik-is valamelyik
 Rendes időnn: mert nem téveszti-el eggyik-is útját.

Innen előlegesenn hiszik a miket a levegőbenn
 Esni jelentenek-is, noha már ott illy bizonyos nincs.
 Mond a sas: mi tehát hagyjunk-föl az ember ügyével.

Hármat nem tehet ő soha. Semmit lételelésíteni,
 Tudni jövőndőt és testetlen lelket igazni.

31. (48.) A pór-gazda és fia.

Egy jó gazdának volt egykor szinte tizennégy
 Esztendő fia kit tanodából, már mikor írni
 S jól olvasni tudott, kifogott mondvánn: ez ezenn túl
 Földmívet gyakorol s e részbenn már öleget tud.
 Monda pedig: fiam! e Naptárt olvastad-e vagy sem?
 Az felel: olvastam, de nem érthettem sok irányit
 Mert, a mint látjuk, nincs minden benne kiírva.
 És mikor a jegyeket magyarázná renddel az apja
 A fia kérdi: de hátt minek itt e sok nevek? Erre
 Apja felel: mind ez valamelly Szentnek neve s a melly
 Nap veres, azt meg kell ünnepleni s a feketével
 Irtt nevek arra-valók, hogy az, a ki viselne hasonlót,
 Azt tisztelje-meg olly bővséges evéssel ivással
 Mennyivel egy hétig valamennyi cselédje megérné
 Főképp a lúdas Márton napján sok eszetlen
 Megtömi gyomrát úgy hogy utánna gyakorta beteg lesz.
 Vagynak templomok-is, mellyek valamelly különös
 [szent

Pusztá nevét viselik s mikor öszvesereglenek annál
 Búcsút-is járnak búzgónn gajdolva körüle.
 Majd esznek s isznak s kegyesenn megis egyyelik
 [egymást.

Majd káromkodvänn megtérnek vérbe keverve.
 Szinte nem-is búcsú mellyben meg nem-verekednek.
 Mond a gyermek: apám! nem jól van ez! — így bizony
 [innét

Hasznosbb lenne talám minden neveket kitöröltni,
 Mint olly sok kár s bűn alkalmául ide rakni.

A napok élőkért vagynak s nem az olyanokért kik
 Már réges régen elaludtanak! édes apám! lám
 Róva van itt úgylis minden napnak neve számmal
 S névvel-is, úgymint a *hétfő, kedd, szerda, csütörtök*
 A babonás *péntek, szombat* s az utóbbi *vasárnap*.
 Vagy helyesebben a *Hétfőnek* s *Keddek* utánna*
Hard, Nedd, Ödd, Hadd, Hedd, mint annak rendje ja-
 [vallja.
 S nemdenem, a miket a gyerek itt mond, helybe-
 [hagyandók?

32. (49.) Egy szegény apa, két fia s macskái.

Egy apa kis fiait jól kezdte növelni; de minthogy
 Szűkenn táplálá napszámmal nyert kenyeréből,
 Érezvénn azok a nagy szűkséget, ragadozni
 Kezdtének. A mellyet megtudvann apjuk, azonn volt
 E büntől jókor mint fogja-el őket. Azonba
 Imhol az egyik jó macskája-is elkapá s addig
 Járt ragadozni hogy a tilosonn a vidravas egyik
 Lábát elvágvann három lábonn jöve-viszsza.
 A másik fogait veszté, vervénn az edényhez
 Orrát a mellyből a fölvertt téj fölitétte.
 Ekkor mond az apó, két macskájára mutatvann:
 Látjátok fiaim mint jártak ezek? ti bizonynal
 Végre-is ilyen ebül jártok ha továbbis oroztok.
 Oh kedves fiaim! hagyjátok-el e gonosz utat!
 Jövjetek inkább és együtt lássunk azon édes
 Munkához, mellynek soha kútfeje meg nem-apadhat.
 Hidjétek — ha kenyér kell — annál nem lehet édesbb
 Mint a mellyet igaz munkánn maga nyerhet az ember.
 S nem lehet e testben járvann kívánatosabb mint

* Valamint a *Ketted*-ből lett *Kedd*, nem szintúgy lehetne-e a
harmad, negyed, ötöd, hatod s *heted*-ből: *hard, nedd, ödd, hadd,*
hedd? [Édes Gergely jegyzete.]

Élni becsületesenn jó munkával velem együtt.
S megnyervénn az apó fiait velek élt nagy örömmel.

33. (51.) A hitvallás, észmény, okosság s Péter.

A hitvallás, a jeles észmény és az okosság
A közigasságért vetekedvénn öszvekapának.
A hitvallást a kettő vádolta hogy az sok
Emberi vélekedést fogadott-el erőtelen okból.
S ez tehetős védőt illy két nagy fölperes ellen
Nem lelvénn közelebb, egyenest fut az Égre, hol annak
Nagy kapujánn zörget! s szent Péter kérdi: ki vagy te?
Az felel: a Vallás. Péter mond: óh be nem ilyen
Voltál, a mikor én a földönn hagytalak! — Ezzel
Öt bebocsátja, ki-is panaszát elkezdi. De Péter
Monda: nekem más a dolgom: ha panaszkodol, imhol
A nagy apostol Pál —! s Pál, jól hallván szavait, mond:
A föld a te helyed; mi hozott ide? S az megjedve
Igy felel: ah mert ott a régi hatalmam enyész már.
Pál mond: jól tudom én mit akarsz! de nem ott, hanem
[itt van

A te letett kincsed. Ne keress te világi hatalmat,
Sem kincset, melly ott ígérve neked soha nem volt.
Ott van az Évangyéliom! ott abbann az igasság
Melly soha nem kívánt fegyvert. Menj vissza hogy
[eggyezz
Ott az okossággal, mellyért van minden igasság.
És a hitvallás ezzel tért vissza szelíden.

34. (53.) Négy Vallásőr és egy Kérub.

Egykor négy különös Vallást követő tudományos
Férjflak egymás közt arról kezdtek tanakodni
Mint lehet olly különös négy Vallást öszvegyalúlni
A mely mindenik a Megváltót tartja fejének
S szinte Keresztyénnek kíván neveződni nevérol? —
Vajha lehetne viszont Vallásunk egygy, azon egygy, mint

Eggy s nem több eggynél a hitnek igaz Fejedelme! —
 És ezek ebben nem tudvann eggyezni-meg, éppenn
 A mikor egymást már kezdték ingerleni szóval,
 Eggy szárnyas Kérub köztök terem, a ki szelíden
 Monda nekik: mi nehéz dolog a minn itt vetekedtek?
 Nem tudjátok-e mit mondott a Szózat az Égből?
 Ímhol az én fiam a kebelem gyönyörűje, kibenn én
 Leltem megnyugovást, őt hallgassátok. Ez ám az
 A kire kell egyedül hallgatnotok!* és ha fonákúl
 Ökívuile ha nem hallgattok senkire-másra,
 Benne találjátok nyugodalmát lelkeiteknek,
 És, ha ti példáját híven követenditek akkor
 Mind azok eggyenként, valamellyeket emberi véges
 Elme talált s az idő-jártával toldoza tiszta
 S szent Vallásához, majd önként elmaradoznak.
 Ő kötelez titeket mindnyájann olly szeretetre
 A mellybenn elenyész minden Vallási különbség.**
 És ezeket szólván a Kérub hirtelen eltűnt
 S a négy Vallásör egymást ölelé szeretettel.

35. (54.) A daru és hattyú.

A daru látván a hattyút fenn a levegőbenn
 Zengeni s onnan alá a Sár-rétébe leszállni,
 Megszóllítja: te Szél hangászsza! talám nem-is ös-
 [mersz?
 Jóllehet itt ez előtt Csór s Kiskeszi közt gyakor ízbe
 A múltt években eggyütt mulatozva tanyáztunk? —
 Azt gondoltam már hogy nem látlak soha többé.
 Óh de hol-is jártál? s mit hoztál vissza? beszéld-el.
 Mert kétség kívül nem járhattál te hiába.
 A hattyú felel: óh nem hoztam semmit. Ölég azt
 Tudni hogy a mikor a Sár-réte levét lecsapolni

* Mát. 17 : 5.

** Luk. 1 : 2. Mát. 15 : 22. Luk. 17 : 11. Ján. 4 : 1 = 21. Mát.
 22 s k.

Kezdték itt a nép lármája riaszta-el innét.

És én látván hogy már nem lehet itt maradásunk
Elszántam magamat hogy mennék más tova lévő
Földre keresni hazát, melly állandóbb helyet adna.
S most, mikor erre jövék bújdostomból haza térvén,
Im ide még egyszer, mint régi tanyánkra leszállék.

D. Már de holis jártál s honnét tértél ide vissza?

H. Elsőbenn-is egész Európánkat bekerültem,
Ázsia s Afrika, sőt az Amerika meszszi határi
Sem maradának látatlan. Följártam ezeknek
Városait, faluit, tavait, posványit-is, és mind
Rendre körülnéztem. *D.* S nem leltél még-is ezek közt
Oly helyet a mellyel kívántál volna cserélni?

H. Nem bizony én, igazán mondom, mivel annyi
[között-is

Egyet sem láttam valamelly tetemes hiba nélkül.
Oly ország, falu, vagy város sem tűnt szemeimbe
Mellyenn a bölcs és okos elme ne tudna javítani
A mellyből csak ez a tudomány hogy az emberi

[Nemnek,

Míg létez, mindég fő dolga tökéletesedni.

Azt a mit tehetünk hiba nélkül csak mi tehetjük.
A mi bajunk pedig ez hogy háborgatnak akárhol...
Ámde bizony mégis csak megkell-vallanom ezt hogy
Én magyarországnál nem tudtam jobbra találni.
Anglia volt egyedül és Éjszakamérika, mellybenn
A maradást csak azért kívántam-volna leginkább
Hogy, ha mit a levegőnn hegedülgetnék viszonyinkról.
Közrebocsáthatnám akadály nélkül szabadonn és
A könyv-vizsgától, mint itt, nem kellene félnem.
Jaj de felejtennem ezt még több efféle hibáji
Mellett sem lehetett, mint kedves honnomat: úgy! hogy
Énekem, a mikor itt majd meghalok, akkor is ez lesz:

Följártam csaknem az egész, földi világot;
De, mindég szívemenn tartván magyarországot,

Minthogy édesb Hazát ennél nem láthattam,
Végképp elsem-hagyhattam.

Itt születtem én! itt kívánok meghalni-is!
Óh kedves társaim! ezt sohajtsátok ti-is!
Ezt! ezt szeressétek! ezt örökítsétek
S tettel dicsőítsétek.

36. (58.) A rózsza és több virág.

A rózsza, a minden virágok aszszonya,
Midőnn már legszebbenn virított bársonya,
Körülnézvénn a kert mindenik virágát
Akarta láttatni velek méltóságát.
S mindenik kívánvann ott neki hódolni
Mondák: aszszonyunk! mit tetszik parancsolni?
A teljes szegfű mond: ha hozzád bársonyom
Illő lesz örömmel szolgállak aszszonyom.
A viola magát skárlát-szín díszével
Ajánlvann kérkedett tartósbb életével
Midőnn a szép rózsát egy szél nyakonn kapta
S öt minden díszétől fosztvann porba csapta.
A szegfű utánna elhervadt bújábann
S egy rossz féreg tett kárt a szép violábann.
És így egymás utánn hírtelen kimúla
Mindenik s az egész kert gyászba borúla...
Kedves szépeink! hogy ne kevélykedjete;
Imhol itt a példa! erre tekintsetek.

37. (63.) A bor és a víz a vendégségbenn.

Egygykor a Tokaji bor látvann mellette
A vizet, mondják, azt illy szókkal illette:
Mit keresel te itt? te nem jó kedvért vagy!
Nem látod közöttünk a különbség milly nagy?

En vagyok itt ezen asztal dísze nem te!

Engem az Istenis jó kedvért teremte.

Felel a víz: igaz hogy itt sokat tehetsz

S az akaratonn-is sokszor erőt vehetsz

Te az ember eszét vidíthatd s zavarhatd,

S kigyóként, a mint szóll a Bölcs megis-marhatd,

De én őt újítván meghagyom olyannak

A millyen valója; hogy mondhasd józannak.

De, ha anyádnál-is nem táplállak-vala,

Lehattél-volna-e te ember itala?

Mond a bor: ne-is szólj; mert ez itt vendégség!

Hol az okos tudja jól mi az ölégség!

Es ezzel a szelíd víz lecsendesedett

S helyt neki mellette a bor-is engedett.

Úgy van! minden dolog jó önnön Nemébe

Mindenik megállhat igaz érdemében.

38. (67.) Egy buzgó és Kény.

B. Egek! a Nap alatt be minden változik!

Imé! — a minn szívem búsann sohajtozik —,

A nagy hit ez előtt az eretnekeket

Üldözte s ölte! — s most már túri ezeket?

Egy Buzgó szóllott így nézvén az Ég felé!

Kinek egy áldott Kény ezeket felelé:

K. Te szegény Szánandó! hogy így sohajtozol

Jele hogy a hitről nem jól álmodozol.

A hit s Vallás, mellynek lelke a szeretet,

Éppenn nem javallhat embergyűlöletet.

Az vélekedésért senkit meg nem ronthat

Es a lelkiekért ember vért nem onthat.

Annak a békesség és közjó munkája

S a Jézus ártatlan élete példája.

Ki Szamaritánnal s pogánnal is jól tett.

Ha övéji vagytok, kövessétek őtet.

39. (69.) A Vallás, hit és okosság.

A Vallás és a hit öszvebeszéllettek.

Miről? a mit velek az emberek tettek.

Mond a Vallás: én a szeretetért vagyok!

De mi lesz belőlem ha azzal föl hagyok?

Mert igaz Vallásnak lelke a szeretet

Melly megédesíti a rövid életet.

Mond a hit: én az egy igasságért vagyok!

S mi lesz belőlem is ha azzal föl hagyok?

Mert, a mi nem igaz, nem érdemel hitet

S a hitet élővé teszi a szeretet.

Honnan van hátt hogy az emberek miattunk

Gyűlölködnek sz' arra mi okot nem adtunk?

Ezt hallván fölszóllal a jámbor Okosság

S mond: hát nem tudjátok honnan e gonoszság?

Imé! — a mi paczkáz itt az igasságonn

S szeretetenn, — két fő bűn van e világonn.

Az irígy kevélység és a vak babona

A mellyekből támad legtöbb zenebona.

Úgy van! a szeretet s igasság ártatlan

S a Vallás és a hit velek csálhatatlan.

E két erénnyel kell hátt a bűnt leverni

S ezek által lehet szabad szívet nyerni.

40. (71.) A Valláskény és Istentanos (Theologus).

A Valláskény szárnyas Széráfnak képében

Utazván ön tiszta fejr köntösében,

Egy Vallását értő Magyarhoz beszállott

S megköszöntvénn hozzá kegyesenn így szóllott:

Fiam! te úgy látom hogy jól gondolkozol

S jólis írsz; de miért mégis sohajtozol?

Az felel: mert bár olly tiszta igasságot

Vívtassak mint a Nap, nem láthat világot.

Vk. S mi áll ellent abbann? Ist. Ah egy olly tilalom

Mellyet fölállított egy Vallás hatalom

Melly benem-vesz, a mint szóll, semmi újítást
S az idvezítő hit nem türhet javítást.

Vk. Hej! ez csak máz és váz! ezt gáncsnek nézhetni!

Ennek igaz okát másutt kereshetni.

Azt más bokor fed! az majd valósággal

Napfényre jöhet a sajtószabadsággal.

Mert olly igasságért — a mellyet jó tudni —

Kérdés, ha lehet-e méltánn haragudni?

Az igasság mindég igasság! s üldözd bár,

Mit nyersz? utóbbis te vesztesz s az napfényt vár.

S az, a ki setétbenn nem akar maradni,

Teljes életébenn kész azért fáradni.

Es nincsenek-e már több fölvilágosultt

Nemzetek, a kiknél nyilván megvalósultt

Hogy, bár ott szabadonn írhat akárki-is,

S mit ír, hatalmábann áll azt kiadni-is,

S bár mint divatoz ott a sajtószabadság;

Nem szenyved a közjó, de oszol a vadság.

Nincs ott! nincs a miatt a nép közt semmi baj:

Eggyes, békes az és munkás mint a jó raj.

S ám azért van az ész hogy valót gondoljon

S a nyelv hogy, a mint ezt, a felől úgy szóljon.

Es a ki gúny nélkül szólja azt a mit ért

Ő azzal jó s okos lelket sohol nem sért.

Szóból ért az ember! s ha senki sem szólna

Köztetek, úgytartom, eggy okos sem volna.

Ist. Igaz! de itt azzal vádolnak bennünket

Hogy elnem-akarjuk ösmérni bűnünket.

Hogy, a ki hibánkat szemeinkre veti,

Azt még dölfös szívünk éppenn nem türheti.

Es nem ért-meg arra még eszünk s kebelünk

Hogy az illy szabadság megállhatna velünk.

Es így, mint legmérgebbb boszszúságforraló

A sajtószabadság nem Magyarnak való.

Vk. No! ha itt így maga az igasság szólna,

Békeházi tüzet, nem sajtót, nyert volna...

Igy szólt a Valláskény s ezzel, jó szántából,
 Egy tollat szakasztván Széráfi szárnyából
 Mond: nosza vedd ezt! majd talám, ha ezzel írsz,
 Nyersz és kiadható szerencsével-is bírsz.
 De tudd-meg hogy, a mit egyszer megkell-tenni,
 Minél előbb szükség azt munkába venni.
 Mert, bár mi rossz legyen itt a hátráltatás,
 Még rosszabb annál a munkahalasztgatás,
 Ezzel a Valláskény monda szárnyra kelvén:
 No! te csak írd itthonn vígann Múzsád nyelvén
 Én Diétatokra megyek-föl csak azért
 Hogy szavazzak Sajtó s Vallás-szabadságért.
 Vajha az áldott Kény olly lépést tehetne
 Hogy, a mit itt közjónk kíván, meglehetne!
 Ha Hazánk e boldog célra ráléphetne,
 Sok fényes országra árnyéket vethetne.

41. (75.) A daru és hattyú és egy fogoly.

Mit búsúlsz hattyú? s mire vagy komor és szomorú
 [még
 Akkor-is, a mikor a víg Nap tisztánn mosolyog ránk?
 Ezt daru kérdezné hattyútól, az felel ennek:
 Azt te ne is tudakozd, mivel a gyönyörű Napot is majd
 A legborzasztóbb felhők bús gyászsza borítja
 S majd a legszomorúbb tél fogja követni nyarunkat.
 Mind ezeket jól elgondolva keseregek előre,
 Sőt neked, úgy tartom, mond a daru, tölteni vígann
 A nyertt jó napokat jobb mint keseregni hiába.
 Érzeni másként mint fogod azt te mi jó legyen élni?
 A gyönyörű napokat nem akarni becsülni s azonba
 Majd a zordon időnn ismét szomorogni remegve
 Ez mit tenne? hiszen mindég keseregni nem élet?
 Ám az idő folyjon, mint foly; de mi most, ha mi jót fog
 Hozni ragadjuk-meg s éljünk vele; vagy, ha gonoszt
 [hoz,

Tűrjük békével s ne legyünk növelőji bajunknak.
 Sőt kapjunk az időnn s vigyázzunk arra hogy, a míg
 Élni lehet, mindég jól s vígann folyjon az óránk.
 És felel a hattyú: jól van, hiszen én-is örülök
 Amde csak akkor már mikor a vihar elközelített.
 Mert, hogy azont majd víg Nap váltja-föl újra,

[reményilem.

S innen az élttemet-is víg énekkel fejezem-be
 Tudvänn hogy minden bajtól szabadúlok az által.
 A daru mond: nekem ez visszásnak tetszik előttem
 Mert ám kedves időnk alkalmasabb az örömhöz
 Mindég, mint a melly beborúlt s zivatarral ijeszt már..

E különös tárgyat vívtatni tovább is akarták,
 A mikor im egy kósza vadász a darvat elejté.
 Mellyre-is a hattyú megijedvénn szárnyra kapott és
 A levegönn hangzó gyors szárnyaival hegedülvénn
 A darut elsiratá mondvänn: lásd! lásd te szegény! lásd,
 Hogy valamíg élünk, van okunk szomorogni, mivel-
 [hogy

Ránk mi következik itt, azt nem tudhatjuk előre...

Én pedig a daruval tartvänn, mond egy fogoly erre,
 A megnyert kedves jónak mindenkor örülök.
 Mert ez az élet nem szomorúságért vagyon adva
 Sőt örömért, mellyért még egy kukacz-is szeret élni.

E mese nyílvänn szól, ezt nem szükség magyarázni.
 Boldog az a ki nem él mások terhére, kit önnön
 Tettei dicsérnek s méltó panasz ellene nincsen.

42. (79.) A békák, Jupiter és Merkúr (hírnök).

Egy széles tóbann a békák ezrei látvänn
 A gémet s gólyát szabadonn horgászni közöttök
 S válogatás nélkül aprót s nagyot elragadozni,
 Megkeseredtek ezenn s keseregve rekegtek erősen.
 Majd panaszos zajjal Jupiterhez fölkönyörögvénn
 Annyira harsogtak hogy az Ég látszott repedezni.

Ezt hallván Jupiter Merkurt szólítja: te Merkur!
 Menj hamar és tudakozd mit akarnak ama fene békák?
 Ím Egemet csaknem lármájokkal beszakasztják!
 Szüntesd és csígasd! — Merkur sebesenn odajutván
 Kérdi: mi baj békák? halljam! s ha lehet tegyek arról!
 S a békák van ügyünk, mondják, másokkal-is, óh mert
 Azt a kígyó-is gyakrann, de nem olyan igen mint
 A gém s gólya! — kegyes Merkur! szabadíts-meg ezek-
 [től! —

Mond Merkur: ti bohók! hiszen a gém hallal-is él és
 Ím a gólya viszont a kígyót-is megemészt! —
 Illyenek ők! — no de nincs mit irigyleneitek nekiek;
 [mert

Nem ti-is éltek-e más apróbb bogarakkal-is itten?
 Úgyis ölég szaporák vagytok! — de, ha békahalál nem
 Volna, nagy e tó bár, nem férnétek-meg utóbb itt.
 Ezt hagyom én nektek: vigyázzatok életetekre
 S a mi keves heteket nyertek töltsétek örömmel.
 És a békák ezt hallván vígann rekegének.

A miket itt Merkur javasol jó tudni nekünk-is.

43. (80.) A Költő és Múza a költészet ügyében.

Egy Költő kire már gyermekkori Múza mosolygott,
 Klopstokot olvasván majd meglett férjfi korábann
 Úgy a mint neki azt hívenn magyarázta Kazinczi.
 Majd azután később hallván hogy Dante nevű még
 Klopstokot-is haladá föllengős képzeletének
 Festegetéseivel, hozzájuk lenni hasonló
 Kívánt ő-is; azért a túlságoknak örülvén
 Nagy mélységek után kezdett kanyarogva repesni
 S lettlen tárgyakkal mind addig küzdeni, mígnem
 Annaira menne hogy ím tüzes andalgással az álmok
 Országáig elért, hol-is őt egy lengeteg álom
 Elnyomván elaludt; de viszont új képzetek által
 Háborgattatván, álmábann sem vala nyugta.

A mikor őt az alatt megszárvánn egy könyörülő
 Múza megilleti csak gyengénn s mond: óh te bohó! te!
 Minn tűnődsz? s mit akarsz? — úgy költeni holmi regéket
 Honnosidért hogy azok, mit akarsz velek, azt neis
 [értsek?

Úgy jobb lesz ha maradsz föllengős gondolatiddal
 A már sírjok alatt nyugovók álmába merülve
 Mint, újat vágyvánn nagy fittyre teremteni, semmit
 A közjóra ne szűlj; és így te haszontalanokkal
 Töltsd az időd s az erőd pazarolva veszítsd azok által.
 Ezt az igaz Múzsák kedvenczei nem cselekedték.
 Nem cselekedte Homér a Költők nagy Fejedelme
 Sem más a ki jeles példáját tudta követni.
 Héziód egy alakú, de Teokrit szinte parasztos,
 Mégis azért most-is zöldellik az ő koszorújuk.
 Hátt az Anakreon, a danolók víg kelleme? nem jól
 Gondolkodtak ezek —? Pindar magasann emelé bár
 Hangjait és túl járt az előbbeni pálya határinn
 Még sem nyert azonegy köz kedvességet ezekkel...
 Hogy hátt szinte te-is közkedvességre tehess szert,
 A köznép nyelvén úgy írj hogy akárki megértsen.
 És ne kalandozzál hangbann a föllegekenn túl.
 Irj hogy tollad alatt a szók mértéke peregjen
 A mint azt a nyelv természete hozza magával
 Úgy hogy akárkinekis vele méltó kedvet okozhass.
 A te magyarnyelved lám! lám! jól hangzik öléggé!
 Egy mai csínosodott nép nyelve sem érkezik azzal!
 Klopstok s Dante saját hangjával előtte pirúlhat!
 És ők kénytelenek valamelly különösdibe kapni
 Nyelveik a Görögök mértékét jól kinem-állvánn.
 Irj te szokott hangonn melly a fülnek legyen édes
 S hasznos az erkölcsnek, mellyet koszorúzzon igasság.
 A költőmívnek fő tárgya haszon s gyönyörűség.
 Mind ezeket hallvánn s vévénn szívére, fölébredt
 A bolygó Költő s még jókor tért az eszére.

44. (85.) Az ölyv, bagoly és varjú.

Igy szólt eggy ölyv a bújkáló sanda bagolyhoz:
 Oh te bagoly te! miért olly nagy karikás szemeiddel
 Nappal rejtezel és éjjel jársz széljel orozni?
 És nem ezért vagy igen csúfos minden madarak közt?
 A bagoly ezt hallván így szólla viszontag az ölyvnek:
 Ejh ölyv! ölyv te! miért olly vérengzős szemeiddel
 Éjtszaka rejtezel és nappal jársz széljel orozni?
 S nem vagy-e gyűlöletesbb méltán minden madarak-
 [nál?

A varjú ezeket hallván így károga: kár! kár!
 Szinte hasonló bünt egymásnak háyni szemére!
 Nemdenem egyyre megyen nappal vagyis éjjel orozni?
 Emberek! e mese bár köztünk ne találna hasonlót.

45. (97.) A Színek.

Egykor több Színek méltóságért vetekedvén
 Köztök először is így szóllott a legfeketébb Szín:
 Nem vala még föld s Ég mikor én már voltam; azértis
 Elsőnek méltán tarthatnak az emberek engem.
 Mond a tiszta fejr: mikor Ég s föld kezd-vala lenni
 Én mutatám-ki mi rend s mi különbség lenne közöttünk.
 A piros így szóllott: mikor a Nap kezdte futását
 Én mosolyogtam előbb s valamennyi virág velem ékesbb.
 Mond a zöld: én a fűvekkel s fákkal eredtem.
 A kékszín: és én kékelleni kezdtem az Éggel.
 A veres: én eredék majd mindenik állat erével.
 És a sárga: nekem hódol valamennyi halandó.
 S így a többi: de majd a Nap nekik: óh ti bohók! ti!
 Rejtsem-el én magamat! mik lesztek? s mit fitogattok?
 Mit lát a ki szemét a pusztá setétre mereszti?
 Osztán nemdenem im mind tölem vészítek a színt?
 S a Színek, hallván ezeket, megcsendesedének.
 Földi világunkat sokféle tökéletesíti
 Eggy Nap alatt; itt hátt eggy Színt kívánni bohóság.

Igy, bár mennyi-is a Vallás, de csak egy az igasság
A melly a bizonyos tárgyat nyilván kimeríti.

Napja-is egy annak, melly azt láttatja velünk jól
Mellyik az, a mi való, csakhogy szemeink legyenek jók.

Emberek! a míg egy közigasság Napja világít,
Mellyet az idvesség tudománya ragyogtat előttünk,

Éljetek egymásért (minden Színnek helyet adván)
Színmutatás nélkül! — ez boldogságtok alapja.

46. (100.) Tóbi Jóbi s a szűz Asztréja.

T. Jóbi! hol útaztál s mi szerencse hozott haza, mondd el.

J. Túl a tengerekenn! hol, az éjszakamérika földjét
Megjárván, sok igen szépet s jót láttam. *T.* Ugyan de
Ott te mi szépet s jót láthattál a vadonok közt?

J. A vadonok közt? — Hejj! Európa tanulhat azoktól.

T. Mondj valamit hátt már nekem annyi tanulni-valók-
[ból.]

J. Nem hallád-e te-is magad ezt a régi mesék közt
Földi világunkat mint hagyta-el egykor az áldott
Szűz Asztréja, midőnn szeretetlenségre fajúlt-el? —

Most az igasság és szeretet szent öltözetébenn
Újra leszállván ott van az éjszakamérika földjenn
S ott viszi végbe saját munkáit teljes erőbenn.

Mert ugyanis már ott helye nincs a húzavonának.

Ott a gyermekeket szeretet nyelvén tanogatják.

Ott írtódzanak a lakosok verekedni s az egymás

Bőrét vonni-le s azt a kocsமாகonn beis-inni.

Annyival inkább ép embert fölakasztani s ölni.

A mit csinosodott népnél cselekedni nem illik.

Ott a bűnösöket hasznos munkákra szorítván

Öket az által jobb élet módjára tanítják,

S oktatják igazán s bűnnel nem büntetik a bűnt.

Ott valamint hisz s ért, szabadon úgy írhat akárki

Úgy hogy az által nem vallhat kárt ott az igasság;

Mert az igasság egy s tud győzni saját erejével.

A ki hiábavalót ír, megvetik; a ki viszont jól
 Irhat, az újságok dicséreteit kikiáltják.
 Szóval: az emberiség ott jussaival szabadonn él
 Ott kiki Vallást-is választhat mint neki tetszik
 Hogy valamit jobbnak hiszen, azt megtartsa magánál.
 S Tóbi, midőnn ezeket hallá, bámúlt s nem akarta
 Hinni; hisz úgy a föld mennyországgá lehet ottann,
 S míg ezeket szólnák, ímhol véletlen előttök
 Egy kis fölhőből Asztréja jelenti magát s mond:
 Nincs lehetetlenség ebbenn! — csak szív s akarat kell
 És a mennyország hozzátok-is elközelíthet.

S nemdenem ez mese fog mindenha maradni minálunk?

47. (101.) Két éjszakamerikai: Hentes és Kósza.

H. Kósza te! hol voltál? régen nem láttalak. *K.* Én az
 Ellenlábiakat voltam megnézni. *H.* Kiket te?

K. Én Európában azokat kik földi körünkönn
 Erre felénk álló lábakkal járnak. *H.* Ugyan mit
 Láttál ott, mondd-el, hadd halljam. *K.* Mondhatom ezt
 [hogya]

Láttam többek közt egy olly jóféle Hazát ott
 A melly búzával s borral bővölködik és én
 Mássát nem látván akarok vala lenni lakossa.
H. Hát mire nem lettél? *K.* Ahh! ott verekedni szokás
 [még!]

Már a házaknál elkezdik verni az apró
 Gyermeket, kiket ott elrontnak előre szülei
 És mikor ők otthon bajlódni vele megis-únták
 Roszsz kedvből viszik egy szennyos tanodába növelni
 S majd ugyanott az akármicsodás tanodárokis agyba
 Főbe verik; másként ott ritka ki tudna tanítani.
 Még a házasok is szoktak marakodni gyakorta
 Mint az ebek s gyakrann fegyverrelis üldözik egymást.
H. Hátt a pert osztán a törvény mint igazítja?
K. Ott a farkasgúzs. börtön, bot, láncz, deres, a sok

Vasnyűg, zár, kalodák, kötelek, kerekek, fölakasztás,
 És több ilyenek a tanodárok. Hidd-el! ezekbenn
 A Rhadamant s Minosz poklát képzeltem előttem
 A mint azt negyedik könyvébenn Éneisének
 Virgil festi. Mi rút és rossz példák ezek!!! — és ott
 A nép mégis ölég víg s nyájas: hátt, ha növelnék
 Úgy a mint nálunk? még jobbá lenne! — De mert ott
 A nagy kertészek nyesik a bűnfának az ágát
 S engedik a gyökerét önként sarjazva tenyészni.
 Hol bottal viszik a növelést s kínzással akarják
 A nép erkölcsét jobbítani, nem divatozhat
 Ott a jobb érzés; fagyos a szeretet tudománya
 És a szent Vallás nem egyéb mint testi gyakorlás.
 Ilyeneket látván én ott s másutt-is előttem
 Elkedvetlenedék s egyenest ide vissza siettem.

48. (102.) **Egy Európai holló éjszakamerikábann.**

Egykor meghallván azt egy Európai holló
 (Tám Törökországbann?) hogy az éjszakamérika föld-
 [jénn

Olly szabad álladalom létez, mellyben az okosság
 És az igasság a szeretettel uralkodik, és ott
 A szabados lakosok mind jók és eggyesek. Erre
 Fölbuzdúlván mond: oda költözők én, mivel ott majd
 Élni nekem kevesebb gonddal lehet. Ámde mit-is lát
 A mikor ott van már? bámúl mint dolgozik a nép
 Mint a hangya! miként siet eggyemást mívvel előzni! —
 Ott az ipar nemesít s nincs a heverőkre tekintet.
 Érdemet ott egyedül a szorgalom és az erény nyer.
 És úgy látja hogy ím ingyenn ott sem lehet élni.
 És ott még a rossz embert-is, bár neki bűne
 Lenne halálra való, nem ölik-meg fölsem-akasztják;
 Sőt minden lehető hasznos munkákra szorítják
 Mellybenn bűneinek sullyát keseregve megőrzi.
 Elbúsúlván hátt mond: én itt nem maradok-meg.

Viszszamenek kedves honnomba, hol a dög ölég sok.
 És lehet eddig elé még emberhússal is élni.
 Melly az akasztófák kötélénn félmeztelenenn függ
 És szemeit legalább ott könnyű munka kívájni.
 Ott szükséget még a hollók tábora sem lát.
 És ott koldúlvánn bár melly heverők-is élének.
 Vajjon ez a holló valamit nem mond-e nekünk is?

49. (110.) A magát elbízott orosz lány.

Eggykor erősödvénn a még gyermekded orosz lány
 Kezdte kevély göggel gyakorolni királyi hatalmát
 S meg nem-ölégedvénn birodalmi körével, elindúlt
 A töstényjeiét [?] elfoglalgatni magának,
 S látvánn hogy hódolt már minden előtte, benem-telt
 Hódítmányjaival, kóborlott mígnem utóbb majd
 A vadak, a mellyek különös csapatokra valának
 Elszaggatva s előbb eggy más kárának örültek,
 Öszveadák magokat mindnyájann s eggyes erővel
 Nem nyugovának míg a megbízottra rohanvánn
 Törbe nem ejtették s birodalmaitól-is örökre
 Megnem-fosztották. S ekkor, mondják hogy az így szólt:
 Nincs győzetlen erő s nincs megvehetetlen erősség
 S a hódítók nagy mívek ritkánn alapúl-meg.
 E mese nektek szóll Nagy Sándorok és Bonaparték.

50. (113.) Eggy Nej (Nő) és Férje.

Eggy haragos Nej vagy feleség, ha tüzelte haragját
 Férje, negyednap sem szólt bár mint járt is utánna.
 Eggykor kapja magát az okos férj s gyertyavilággal
 Járvá keres valamit szorgalmatosann az egész ház
 Belső részeibenn. De mit? arról hallgata. Hol van?
 Nincs sohol! — A gyertyát ő ekkor előltja morogva.
 Majd kimegy és meg meg gyertyát gyújt újra keresvénn

A mit előbb nem lelt, s morog újra meg újra magábann.
 Ekkor, elúnvánn e tettit, megszóllal az aszszony:
 Mit keresel te bolond? — Szóllásodat Édesem! óh már
 Semmi baj! az megvan s hogy megelhettem örülök.
 S ilyeneket szólvánn mind kettenn öszvenevettek.
 Im! eggy tréfa mit ér, ha lejend alkalmas időbenn.

51. (114.) A Chínai térítők és a gallyarab.

A tizen negyedik Lajos királysága
 Alatt, aranykort ért, úgy mondják, országa.
 Hogyhogy? Sz'! a mit soha jó nem követhetett
 Eggyik Fél ott Vallás miatt üldöztetett? —
 No de ekkor, a mi még nem rossz magábann,
 Lóyola szerzete térített Khínábann.
 S eggy olly gallyarab is jutott velek oda
 Kinn otthon a Vakhit erőszakoskoda.
 De ki lánczaiból azzal menekede
 Hogy a térítőknek ott már-már engede.
 S midőnn ugyanott a Lóyola fiai
 Már hirdették, mik a mennyország titkai,
 És hogy idvességet másként nem nyerhetni
 Hanem minden világ kincsét megkell-vetni.
 A Khínaiak az új hitet hímezték
 De a volt-rabot-is osztánn kikérdezték
 Ha úgy van-e a mint a térítők hagyják
 Kik a mennyei jót földiekért adják?
 Az felel: a mit a térítők hírdetnek
 Jó s szent; de ám ők itt más czéltis nézhetnek.
 Ha szót fogadtok jó; de ám vígyázzatok
 Mert uralkodni-is fognak majd rajtatok.
 S ha itt ez a Szerzet magát megfundálja
 Hatalmát az egész nemzet kinem-állja.
 És a mit ez a rab megmondott előre
 Az beteljesedett ott nem sok időre.

Hol a czél nem tiszta mellyet a munkás néz
Fövenyenn épít ott a tisztátalan kéz.

Jegyzet. Egy valaki a 113-dik mesét ezzel gúnyolta: *Ez egy már elavúlt anekdota.* Kérdés: Lehet-e e világonn olly újdonsat új, a mihez már hasonló nem lett volna? s nem új-e ez, az előtt, a ki még nem hallotta? de, ha hallotta-is, nem hallotta versekbenn, s nem új-e versekbenn annak-is? Eme 114-dikre pedig ezt jegyzé: *Ez nem mese, hanem történeti valóságonn épült költői elbeszélés.* Hiú gáncs! minden mese történeti valóságonn épült és igazságot ad-föl. De nem olvashat-e több illyeket Fedrusbann? É. [Édes Gergely jegyzete.]

52. (117.) Az ércznemek és a tűz.

Hol hol nem? ki tudja? történt hajdanábann,
Talánn még a mesék régi hazájábann,
Hogy egy nagy tárházbann fegyverek s ércznemek
Azt kezdvénn vívtatni, millyen az érdekem?
A zajt ott közelebb hallhatta minden fül
De csak a kincsörző érthette egyedül.
S minthogy mint létit más nemis tudhatta-meg,
Azt a kincsör maga így magyarázta-meg:
Arany s ezüst kezdett itt önérdemével
Kérkedni, de a vas hasznosabb létével.
Így a többi. S a mint ezek perlekedtek
Egymáshoz ütköztvénn tüzet élesztettek
Melly fellobbanván mond: ti engem ösmértek!
De valljátok meg hogy nélkülem mit értek?
Valamint én adtam egész alaktokat
Úgy bonthatom széljel minden valótokat.
És a tűz e szókkal szinte győzött volna
Hanemha a kincsör ahoz-is így szólna:
Tűz! tűz! hogy kárt ne tédj, ne gerjedezz! ne-is
Kérkedj olly igen; mert csak eszköz vagy te-is.
Te is úgy tehetsz jót és jól ha ész vezet! —
Megvárja mindötök az emberi kezet.

S mondhatni: hasztalan ott minden, hol ész nincs!
A nélkül elveszti érdemét minden kincs.

53. (119.) A csordás és tehén.

Egy csordás, tavaszkor hajtvánn a mezőre,
Lát tehenet, mellynek szép sima a szőre;
De lát mást is, mellynek már csak csontja s bőre
Maradt s ő ugyanezt így veszi kérdőre:
Ugyan szegény pára te! miért vagy illy rút?
Olyan a hátad mint télenn a röges út,
Két horpaszod viszont mint két beomlott kút;
Csípeidre lehet akgatni koszorút.
Ha te kezem alól a mezőnn veszel-el
Hol a többi tehén majd kedvére legel,
Annyi húst rajtad egy éh holló alig lel
Hogy eggyyszer jól lakna. S a tehén így felel.
Hogy száraz testemnek illy rút a formája
Az mint egy csordásnak lehetne csudája,
Inkább így szólhatna gúnyolódó szája:
A millyen a gazda olyan a marhája.
Úgy van! s a jó gazdát nem szükség dicsérni
Azt marhájáról is meglehet-ösmérni
S ha érdemeiket akarjuk megmérni
Jeles tetteit-is elő-lehet-kérni.

54. (121.) Egy Géber¹ és négy idegen.

Egy Persa-Gébernek volt nagy gazdagsága
Mellyel megáldotta őt az Ég jósága.
De hogy ő abbann csak sáfár azt tartotta
S magát számadónak hitte és vallotta
Ha azért jövevény, ha özvegy és árva
Ment hozzá, soha nem volt ajtaja zárva.
Egykor négy személy ment eggyzersmind hozzája
S különböző levénn Vallással mindnyája

¹ geberek: újperzsa elnevezése a parszoknak, a Zoroaszter hitéhez hú perzsáknak.

Hogy elne-árúlnák előtte magokat
 Akarák titkolni önnön Vallásokat.
 Ezt ő eszre vévénn, barátim! így szolla,
 Jelentse a madárt önnön nyelve s tolla!
 Tőlem ne tartsatok! mert, ha szűkölködtek,
 Hozzám, mint jámborok, mindég jókor jöttök.
 Üljetek-le velem, és vígann legyetek!
 Akarom hogy nálam megölégedjete.
 És így, hogy először őket jól tartotta,
 Egygy egygy ajándékkal útra bocsátotta.
 Ez olly jeles példa egygy Persa-Géberbenn
 Mellyet óhajthatni keresztyén emberbenn.

55. (123.) A légy és a méhek őrállóji.

Köldúsként ment egygy légy a méhkas szájához
 Bemenetelt kérvénn a méhek nyájjához
 Mondván: ereszszetek dús tárházatokba.
 Hogy ott részt vehessek csak morzsaléktokba.
 Semmibenn egyébbenn én ott kárt nem teszek
 Különbenn nem soká itt éhenn elveszek.
 Egygyik ör megszánván monda ereszszüök be
 De társaságunkba azért ne vegyüök be.
 Másik mond: mit? hisz ez nem több mint vakmerő
 Tolvaj és a másénn tengődő heverő.
 Most csak morzsalékot kér de majd többre vágy.
 S jól lakván utánna itt ganéjt s tojást hágy
 Majd ha itt így magát jól megfészkelhetné
 Ki lenne közülünk a ki kiveszthetné?
 Így ajtainkat-is hány heverő víjja
 A kiknek lehetne mind méltánn illy díjja!

56. (124.) A veréb, fecske és gazda.

A melly háznak falánn fészket fecske rakott
 A veréb-is azon háztáj körül lakott.
 Hol midönn a fecske fészke már készen volt

Rajta ment a veréb s hallod-e hej! így szólt,
Hogy mersz te itt ilyen pompás házat rakni

Hol én nyáronn s télen folyvást szoktam lakni?
Te az őszi széllel majd innen elszelelsz

És osztánn ki tudja hol és miként telelsz?
En itt itthonn vagyok, de te jövevény vagy!

El innen! és nekem itt töstént helyet adj!
Mond a szegény fecske: ösmerlek szemtelen!

Hogy, mint ragadozó, bár hol vagy bectelen.
En itt alkalmatlan, úgy hiszem, nem vagyok

S télre elmenvénn-is ám mindent itt hagyok.
De te mi hasznót téssz vele hogy itt maradsz

Ha emészted a mit nem te vetsz és aratsz?
Azértis a munkás emberek gyűlölnek

S ahol megkaphatnak pusztítanak és ölnek
De minket útra-is szabadonn bocsátanak

S ha visszazatérünk-is itt örömmel látnak.
Mint kik jobb időről nekik új hírt hozunk

S férgeket pusztítvánn más kárt nem okozunk.
És a ház ura, ki titkonn ezt mind hallá

Emberverebek-is vagynak, im ezt vallá
De jaj sok költöző fecskéink-is vagynak

Kik többet kivisznek mintsem itthonn hagynak.
Vajha pedig ezek mind olly jók volnának!

Mint kivisznek többet vagy jobbat hoznának!!!

57. (126.) Rege az emberről.

Imhol az emberről egy nem legszebb mese mit tart?

Hogy, mikor elsőbenn őt hozta világra Teremtőnk,

Ott közelebb az ebet s szamarat hasznára teremtvénn

Monda: te lomha számár a míg élsz, hordod az ember

Terheit, a mellyért szalmával tart, sokat üt s ver.

Kérdi az: óh meddig tart e nyomorútt s bajos élet?

Ötven nyárig mond a Szerző, s ez könnyörögve

Légyen ölég, úgy száll, fele! tedd velem óh Uram, e jót!

Majd az ebet nézvén a Szerző, monda: te gazdád
 Mellett fogsz éjjel s nappal vigyázni s irígylőnn
 Mindeneket megugatsz, mellyért tart korpa kenyérrel
 És koplalsz öleget. Meddig tart e bajos élet?
 És a szerző mond: húsz nyárig. Uram rövidítsd meg!
 Mond az eb, és ezeket kegyesenn hallgatta meg; ámde
 Végre az embert-is szállítván monda Teremtőnk:
 Mint tetszik neked ez? te reám fogsz szinte szorúlni
 S megkeresel; de csak úgy a mint ösmerni szerencséd
 Lenni fog, és nekem itt téltúl szolgálatot-is téssz.
 Vig leszel és holttig gyönyörüenn töltheted élted'
 A föld adja neked könnyű munkádra gyümölcsét
 Enged-is a közbenn neked itt majd mindenik állat.
 És okos észt-is azért nyertél hogy tudj velek élni.
 Mellynek örülvén ez hevenyébenn kérdi: de vajjon
 Meddig tart nekem e boldogság napja Teremtőm?
 Negyven nyárig, mond a Szerző, s ez könyörögve
 Mond: Uram! ennyi kevés! hosszabbítsd, kérlek, időmet,
 A csak negyven nyár egyedül kezdője lehetne!
 S a kegyes Életadót nem várván a felelettel
 Monda tovább: az ebét s csacsiét, mellyről ezek önként
 Mondottak-le, nekem tóldásúl adhatod... és ím
 A kegyes Életadó kérését nem tagadá-meg.
 Monda tehát: legyen úgy a mint kívánod: ezenntúl
 Szinte, ha rádás kell, fog adódni, de nem köszönöd-meg...
 A mese szólt így! — én pedig azt mondom hogy az ember
 Úgy ember ma-is a mint volt elejénte. Lehetne
 Vig ó mind addig valamíg tart élete, csakhogy
 Zsenge korábann már bűnnel maga rontja magát és
 Férjfi korábann a csacsi terhét vőnn-föl,¹ azonn túl
 Mint az eb ollyann irígy, és a mi jelenn vagy on azzal
 Megnem-ölégedvén nyög még a sírba lenem-száll.

¹ vőnn = vevén.

58. (133.) A gólya és csuka.

A gólya tavaszkor multt évi honnjára
 Megtérve, leszállt egy halastó partjára.
 Hol őt egy vén csuka meglátván sétálni
 Ráösmert s bátor lett vele így tréfálni:
 Hej gólya! gólya te! már régen ösmérlek!
 De hol valál a multt télenn, mondd meg kérlek.
 Felel a gólya s mond: ha te jól ösmernél
 Talám illyet tőlem kérdeni sem mernél.
 Tudhatd hogy én élek kígyóval s békával
 Melly mind elrejtezik az ősz utoljával.
 Te a jég alatt-is élhetsz affélékkel
 A mik a vízbenn mind veled rejteznek-el.
 De én oda menek hol mind van divatbann.
 Meleg tartománybann s heves Éghajlatbann.
 És így én akárhol széljel járok-kelek,
 Mindenütt kész hazát s öleg étket lelek.
 Mond a csuka: te hátt méltánn elmondhatod
 Hogy enyimnél sokkal jobb az állapotod.
 Te nem vagy úgy mint én egy lakhoz köttetve
 Ki e keskeny tóba vagyok rekesztetve
 Hol majd egy halásznak, ez jövőnn czéljába,
 Könnyen kerülhetek gonosz hálójába...
 Úgy van! hogy a gólyák élete nem fogság!
 Nemis köttetett egy helyhez a boldogság.
 Mondhatni: boldog az e tágas világbann,
 A ki akárhol jár mindenütt otthonn van.

59. (143.) A művészetek (mesterségek) együtt.

A szép művészetek egykor öszvegyültek
 És az elsőbségért vetekedést szültek.
 Mindenik úgy a mint magát jól ösmérte
 Az önnön míveit a szerént dicsérte.
 Egy így szólt hogy az ő míve fölségesebb
 Másik hogy az övé a legszükségesebb.

És erős okokkal hol ez hol az győzött
 Míg egy földművelő ide nem vetődött
 Ki-Is, búza-kalász koszorúzánn fejét,
 Ezekbe foglalá beszédje velejét:
 Szűnjetek! nem illik ez a per hozzátok!
 Így, ki legyen első, elnem-találjátok.
 Ezzel szántóvasát elejekbe vetvén
 S kezével sarlóját s kaszáját pengetvén
 Monda: ti engemet ezekből ösmérték! —
 De ti ezek nélkül mindnyájann mit értek?
 Ha ezek nem lesznek fő helyenn nálatok
 Míveitek mellett fölkapik állatok.
 Bár mit mondjanak a társaság nagyjai.
 Földművelők annak tápláló atyjai.

60. (148.) A Költőmív rövid története.

A költőmív a melly, mint igaz honnjábann,
 Úgy viritott régen a Görög hazábann,
 Mihelyt az megromlott, bújdosni indula
 S mint boldogabb helyre Rómába vonula.
 De, midőnn ez-is már magát emésztette,
 Más víg nemzeteket keresett helyette.
 Így osztánn majd minden nyelvet megkísértett
 Megtanúlt s úgy danolt rajta a mint értett.
 És mihelyt a magyar nyelvet eszre vette
 Már Erdősi János idént megszerette.
 De, minthogy még ez-is sok villongás között
 Sínlett, megcsüggedvén innét elköltözött.
 És ittott mind addig széljel kalandozott
 Míg ránk a hosszas éj majd víg napot hozott.
 Már most újra hozzánk költözött a végre
 Hogy itt vigye célját tökéletességre.
 Mert, úgymond, e nyelvet azért nem hagyhatja
 Hogy ez a görögöt s latínt haladhatja.
 S ha igazi hangját megtartjuk, azt mondja

Ezt dicsőíteni lesz örökös gondja.
 És ez a költőműv rövid története
 S oka hogy Múzsája ránk szép szemet vete.

61. (150.) A kakasok.

Két kakas egymással harczolt és annyira küzdött
 Hogy mind a kettő pihegett már vérbe keverve
 S köztök ez a viadal megnem szűnt mígnem az eggyik
 Már erejét vesztvénn a harcz mezejét oda hagyta.
 S ment kipihenni magát. A nyerttes az ágyasihoz tért.
 Véressenn s a mint köztök sétálna kevélyenn
 Eggy neki mond: apjok te! fejed s begyed-is mi találta?
 Más így szól: de miért ontottad véredet így te?
 Mellyre negédessenn felel: Édesim! érttetek, óh csak
 Érttetek; óh mert több férjet nem tűrhetek én itt.
 Itt enyim a hatalom, de szerelmem örökre tiétek.

A szerelem millyen lehet, azt e példa mutatja.
 Két kakas egymás közt itt csak vért onta miatta
 Ámde sok ember még éltevel-is áldozik érte
 Sőt ország-is már pusztúla miatta nem eggyszer.

62. (151.) Ugyanazonról másképpenn.

Két kakas egymással addig küzdött s harczolt

Mígnem mind a kettő vérbe keverve volt
 De ez a viadal nem szűnt sőt öregbült

Mígnem az eggyik már a harczbólis kidült.

S a győzőnek hagyván a harcznak mezejét

Csoszogva kereste hol hajtsa-le fejét.

És a győző ekkor ment azon véressen

Ágyasihoz, kik közt sétálván begyessenn

Mond eggy: fejed s begyed apjok te! mi lelte?

Más mond: e vérontást ön miért mivelte?

S az felel kevélyenn: éppen csak érttetek

Mert nem szenyvedhetek több férjet köztetek.

Én azt akarom hogy velem megérjétek!

Enyim a hatalom s szerelmem tiétek.
 Millyen a szerelem e példa mutatja
 Mellynek itt kakas-vér lett az áldozatja.
 S ez nem csuda; mert ám van ember is a ki
 A lelkét-is gyakrann a miatt adja-ki
 Sőt van rá példa hogy országok pusztúltak
 E miatt s a sírba ezerenként hulltak.

63. (156.) Az oroszlány két bikával

Az oroszlány egykor igen megéhezvénn
 De ennivalóhoz sehol sem férkezhénn
 Megakad a szeme két erős bikábann
 Jó volna fölfalni gondolja magábann.
 De látvánn hogy igen együtt tartanának,
 Úgy hogy ők egymásért még meg-is vívnának,
 Félt hogy így a kettőt együtt megnem-győzi;
 Ő hát szándékát illy fortélyjal előzi:
 Hogy előbb-is szemre az egyiket veszi
 Kihez e magától költött intést teszi:
 Hej! ha tudnád társad mit forral ellened
 Készülnél mint kelljen magadat mentened.
 Ő engem kért, lennék vele ellenséged
 Ölnénk-meg ketten s én ennélek-meg téged.
 De én nem hogy veled kívánnám ezt tenni
 Sőt inkább akarok jóakaród lenni.
 Azért vigyázz, kérlek, mert célba véve vagy
 És a melly reád vár a veszedelem nagy.
 Ezzel a másikhöz ment hogy föltüzelje
 És azt még borzasztóbb harczra ingerelje.
 Mondvánn: hej! nem tudod hogy az erő milly nagy
 Mellyel a társadtól már célba véve vagy?
 Ő rád tör! de, ha jó, én leszek melletted
 És majd, veled együtt, megvívok éretted.
 S így osztánn ezeket fölbojtvánn egymásra
 Okot adott egygy olly szörnyű bajvívásra

Mellybenn midőnn azok kiönték mérgeket
Elvesztették csaknem minden erejeket.
S ekkor az orosz lány, mintha védelmezni
Volna célja, kezdett velel ellenkezni
S igen könnyenn vévén rajtok diadalmat
Igy szerze magának gazdag lakodalmat.
Az álnok előbb az egygyességet bontja
S a meggyengült erőt osztánn könnyenn rontja.

FÜGGELÉK.

E szemelvényes kiadásból kimaradtak a következő mesék:

7. A pénzkórságos és az orvos. 11 leoninus distichon.
10. A veréb és gyepüske v. ökörszem. 9 distichon.
11. Az Ifjúság és az Öregség. 17 distichon.
12. Plútus és a pénz. 16 distichon.
16. A nőző ifjú, az eb és macska. 12 distichon.
17. A rossz házasok és az ebek. 17 hexameter.
20. A kappan és tyúk. 23 hexam.
21. Egy tudós és a hal. 24 hatos jambus.
23. A kevély csikó és a szamár. 17 hatos jambus.
26. A pazar fiú és a taliga. 17 hatos jambus.
29. A bölcsesség angyala s egy ifjú. 21 hexam.
33. Egy ifjú Nő és Júnó. 17 hexam.
34. A nyúl és kígyó. 23 hexam.
38. Jupiter és Merkur. 14 hexam.
39. A pityer (pacsirta) és rigó. 11 hexam.
43. Egy férjfi, egy asszony s a költő. 12 hexam.
50. Egy földművelő s egy bölcselkedő. 17 hexam.
52. A költő és Valláskény. 36 hexam.
55. A gazdasszony és a cseléd. 20 hexam.
56. Az agár és kuvasz. 24 kétrímű alexandrin.
57. A diófa és gazdája. 16 kétrímű alex.
59. A fák az erdön. 20 kétrímű alex.
60. A tekenős béka és rák. 20 kétrímű alex.
61. Három gazda, három eb és Jupiter. 30 kétrímű alex.
62. A vadak s madarak. 28 kétrímű alex.
64. A kérkedő béka és a sas. 20 kétrímű alex.
65. A macska és az eb. 16 kétrímű alex.
66. A szamár és ökör. 12 kétrímű alex.
68. Az igazság, okosság és szeretet. 18 kétrímű alex.
70. Egy holdlaki. 42 kétrímű alex.
72. A varrott és varratlan köntös. 36 kétrímű alex.
73. A régi kígyó és a Tulajdonítás (imputatio). 38 kétrímű alex.

74. Egy vadász a fölföldön. 20 hexam.
76. A pásztor és nyáj. 16 hexam.
77. Az állatok. 33 hexam.
78. A színek. 22 hexam.
81. Egy vadász az erdőn a vadkannal. 12 hexam.
82. A nyúl, mókus (evet) és vad eger. 36 hexam. + 3 distichon.
83. A madarak vetekedése. 14 hexam.
84. A szárnyas hangya és a légy. 19 hexam.
86. A bagoly, róka, varjú, sas és orosz lány. 14 hexam.
87. Az énekes madár a madarással. 11 hexam.
88. A farkas és kuvasz. 21 hexam.
89. A szúnyog és a méh. 21 hexam.
90. A majmok gyűlése. 17 hexam.
91. Három nőzendő ifjak Junónál. 17 hexam.
92. Hébe és Jupiter. 16 hexam.
93. A Szeretet, Szerelem és Erato. 33 hexam.
94. A mennyei Igasság e földön. 12 distichon.
95. Komoly és Vidor egy Könyvtárbann. 230 hexam.
96. Ismét Komoly és Vidor. 27 hexam.
98. A Széráf, törvény, vallás, igasság. 39 hexam.
99. Élegi és Vélegi. 33 hexam.
103. A farkas és róka egy akasztófa alatt. 24 hexam.
104. Két majom. 13 hexam.
105. Egy béres és kutya. 16 hexam.
106. A szőlős gazda és kakuk. 11 hexam.
107. A szarvas és őz. 15 hexam.
108. A farkas. 12 hexam.
109. Egy iszos gazda és macskája. 15 hexam.
111. A lovak, ökrök, méh és pásztor. 23 hexam.
112. A farkas és róka. 36 hexam.
115. Egy Bölcs és Jupiter. 32 kétrímű alex.
116. A jó és rossz lelkek. 26 kétrímű alex.
118. Két ebek egymással. 22 kétrímű alex.
120. A juhász, a bojtár és egy nyájbeli. 32 négyrímű alex.

122. Egy hízó sertés és az eb. 16 kétrímű alex.
125. A fűlemüle, gerle (gerlicze), galamb és varjú. 26 két. rímű alex.
127. A lúd és tyúk panasszok. 12 hexam.
128. A ludak, tyúkok, réczék és a galamb. 20 hexam.
129. A méh és hangya. 14 kétrímű alex.
130. A gözü és hangya. 15 hexam.
131. A macska és szakácsné. 14 kétrímű alex.
132. A bor, a kávé és a költő. 22 kétrímű alex.
134. Két békász és egy béka. 14 kétrímű alex.
135. A róka és görény. 14 kétrímű alex.
136. A holtak hazajárta. 23 hexam.
137. A holló és varjú. 19 hexam.
138. A legyek a méhkas körül. 16 kétrímű alex.
139. A macska és az eb. 22 kétrímű alex.
140. A nagynak látszani kívánó. 10 kétrímű alex.
141. Az udvari komondorok és a számár. 14 kétrímű alex.
142. A kecske és a gazda. 24 kétrímű alex.
144. A nőtény és hím galamb. 20 kétrímű alex.
145. Egy különös könyörgés. 16 kétrímű alex.
146. Egy ifjú és az álom, remény, bor és ész. 16 kétrímű alex. + 1 hexam.
147. Az erdei kék iboly és két lánykák. 12 kétrímű alex.
149. A majom és róka. 14 hexam.
152. A hattyú és társai. 26 kétrímű alex.
153. Egy művész céh és fogantatás. 36 kétrímű alex.
154. Az adomány, ajándék és igasság. 20 négyrímű alex.
155. Azonról egy szónokzat. 32 kétrímű alex.
157. A költő, a kocsis és lovak. 30 kétrímű alex.
158. Ezen mesékről. 17 hexam.
159. Páris és egy Nimfa az Ida hegyénn. 22 hexam.
160. A bújdosó gólya. 35 hexam.

Összeállította

Vajda Benő VIII. A. oszt. tan.

TARTALOM.

	Lap
Bevezetés	5
Édes Gergely élete és művei	11
Jeligék	21
Előszók	22
Gondi és Múza a könyvnyomtatókhoz	23
Az Eredeti Oktató Mesék:	
1. Az illy mesék föltalálása	25
2. A mesék czélja	25
3. A pók és légy	26
4. A pulykák, a dongó és a Költő	26
5. A méh és a Költő méhfölveréskor	27
6. A fürj és fiai	28
7. A hajnal és a pityer	29
8. A kiöltöztetett majom és a páva	29
9. A világlátott ifjú s a honn leányai	30
10. Egy anya két leányival	30
11. Péter apostol a mennyország kapujánál	31
12. A Nemezis Franklinnál Éjszakaméricában	32
13. A nöstény és hím vadgalamb	33
14. Ódi és Újdi az óról s újról	34
15. A macska és kígyó	34
16. A só, bor és méz	35
17. Az orvos és pap	36
18. Eggy ifjú és Minerva	36
19. A rózsafa, szőlőtő és seregély	37
20. A két kancsó	38
21. A farkas és róka a juhakol körül	38
22. A varjú és szarka	39
23. A víz, tűz, levegő, föld és a természet	39
24. A városi kény és a fülemüle	40
25. Négy nyelvek az elsőségért	40
26. Az egér, gözü és prücsök	41
27. A gida és a majom	42
28. A majom és mopsz	42

	Lap
29. A kakuk és gyerekek	42
30. A madarak a jövődölés ügyében	43
31. A pór-gazda és fia	44
32. Egy szegény apa, két fiai s macskái	45
33. A hitvallás, észmény, okosság s Péter	46
34. Négy Vallásór és egy Kérub	46
35. A daru és hattyú	47
36. A rózsza és több virág	49
37. A bor és a víz a vendégségbenn	49
38. Egy buzgó és Kény	50
39. A Vallás, hit és okosság	51
40. A Valláskény és Istentanos	51
41. A daru és hattyú és egy fogoly	53
42. A békák, Jupiter és Merkur	54
43. A Költő és Múzsza a költészet ügyében	55
44. Az ölyv, bagoly és varjú	57
45. A Színek	57
46. Tóbi Jóbi s a szűz Asztréja	58
47. Két éjszakamerikai: Hentes és Kósza	59
48. Egy Európai holló éjszakamerikában	60
49. A magát elbízott orosz lány	61
50. Egy Nej és férje	61
51. A Chínai térítők és a gallyarab	62
52. Az ércz nemek és a tűz	63
53. A csordás és tehén	64
54. Egy Géber és négy idegen	64
55. A légy és a méhek órállóji	65
56. A veréb, fecske és gazda	65
57. Rege az emberről	66
58. A gólya és csuka	68
59. A művészetek együtt	68
60. A Költőmív rövid története	69
61. A kakasok	70
62. Ugyanazonról másképpenn	70
63. Az orosz lány két bikával	71
Függelék	73

A Magyar Irodalmi Ritkaságok eddig megjelent számai:

1. Bessenyei György: A törvénynek útja. Tudós társaság. Sajtó alá rendezte és kiadta a *budapesti Berzsenyi Dániel-reálgimnázium* 1929/30. évi VIII. osztálya.
2. Péterfy Jenő dramaturgiai dolgozatai. Sajtó alá rendezte és kiadta a *budapesti Berzsenyi Dániel-reálgimnázium* 1930/31. évi VIII. osztálya.
3. Benyák Bernát: Joas. (Piarista iskolai dráma, 1770.) Eredeti kéziratból sajtó alá rendezte s bevezetéssel ellátta dr. *Perényi József* tanár. Kiadta a *budapesti kegyes-tanítórendi kath. gimnázium*.
4. Bessenyei György: Egy magyar társaság iránt való Jámbor Szándék. Bécs, 1790. VII. oszt. tanítványaival sajtó alá rendezte dr. *Várady Zoltán* tanár. Kiadta a *budapesti Verbőczy István-reálgimnázium*.
5. Károlyi Gáspár: Két könyv... Debrecen, 1563. VIII. oszt. tanítványaival sajtó alá rendezte *Jablonowsky Piroska* tanár. Kiadta a *budapesti Ev. Leánykollégium*.
6. Szemelvények Temesvári Pelbárt műveiből. Fordította s tanítványaival sajtó alá rendezte *Brisits Frigyes* tanár. Kiadta a *budapesti ciszterci-rendi Szent Imre gimnázium*.
7. Péterfy Jenő zenekritikái. Sajtó alá rendezte és kiadta a *budapesti Berzsenyi Dániel-reálgimnázium* 1930—31. évi VIII. osztálya.
8. Édes Gergely: Eredeti oktató mesék. Dr. *Zsigmond Ferenc* tanár vezetésével sajtó alá rendezte és kiadta a *debreceni ref. kollégium gimnáziumának* 1931—32. évi VIII. A. osztálya.

